PLVTARCHI CHERONEI DE PLACITIS PHILOSOPHORVM NATVRALIBVS LIBRI QVINQ.

Reuerendo in xp̄o patri & dn̄o dn̄o Petro de ac/
coltis Ep̄o Anconitano/ Almæ urbis in spiritua
libus Vicario zc̄. dn̄o obseruandissimo: !a.ma.
Bibliopola Salutem.

Ibrum Plutarchi de placitis Philosophoꝝ/qui & auctoris nomīe/& re ipsa de qua agit᷑/ sūmæ habet᷑ merito nobilitatis/cū curarem imprimendum clarissime Præsul/nemini ascriptionē eius iustius deberi q̄ tuæ amplitudini iudicaui. Nam cū præter iuris Ciuilis iuxta & Pontificii singularem scienciā/ præter urbanā curationem quā Vicario nomine/ Summū pontificem referens geris & sustines; semp aliquid præterea legas. neq; te uni9 disciplinæ terminis teneas: sed omnia delibes / quæ doctissimi olim uiri deprompta ex ipsa natura monumentis tradiderūt: existimaui hoc quasi summariū totius Philosophiæ tuis studiis fore consentaneū: quod altissimarū rerum cognitione tuū excellens ingeniū pasceret. breuitate ipsa occupationes nō impediret: sed & mihi pluribus abs te sæpe beneficiis ornato. hic primus quasi aditus ad declarandum meū in tuam amplitudinem officiū idoneus uisus est: non ille quidem satis aptus ad referendā gratiam: (qui enī id possim/in hac mea tenui fortuna & facultatibus exiguis) sed ad ostendendā uoluntatē meam satis apertus. Tu modo qua humanitate es/hoc munusculum: quo magnus ad te auctor a/tenui cliente mittit᷑/benigno uultu atq; animo receptato Vale.

Libri Primi annotatio breuissima.

Capitula libri Secundi Plutarchi Cheronei.

Capita libri Tertii de placitis philosophorũ.

Capita libri Quarti de placitis Phorũ.

Cap. libri Quinti & ultimi Plutarchi Cheronei.

PLVTARCHI CHERONENSIS DE PLACI/TIS DECRETISQVE PHILOSOPHORVM NATVRALIBVS A GVILIELMO BVDEO LATINI FACTI.

t Radituri naturæ enarrationem necessariũ duximus in principio statim tractationẽ philosophiæ ĩ partis distribuere:ut noscamus. Et quid sit philosophia: & quota ps eius naturæ explicatio. Stoici igitur quidẽ dicunt sa/pientiam diuinarũ humanarũq; rerum scientiã eẽ. Philosophiam uero accõmodatæ uitæ artis meditationẽ. Hanc aũt unam esse & eandem summã uirtutẽ. Virtutes porro generalissimas treis:naturalem:moralem:rationalem:ex quo & triptitam philosophiã. Eius enim partem unam naturalẽ:aliam moralẽ:& rõnalem aliã. Et naturalis quidẽ est inquiunt:quum aut de mundo aut de iis quæ in mundo sunt q̃rimus. Moralis in humanæ degendæ uitæ rõne occupata est. Rationalis in differendi rõne:quã ipsam & dialecticam idest sermo/cinatricem uocant. Aristoteles autẽ & Theophrastus & fere peripatetici hoc modo philosophiã partiti sunt Necesse est inquiunt consummatũ uirũ & eorum que sunt contẽplatorem esse:& eorũ quæ decent actorem. Hoc aũt sic intelligere licet. Si uerbi gratia q̃ratur ani/mans nec ne sit sol. esse enim uidetur. qui hoc igitur que/rit is contẽplator est. Quippe q nihil aliud q̃ id quod est querit:si item queratur mundus ne infinitus sit:& si quid est p̃ter mundũ. Hec nãq; oĩa in contemplatione

b

ſunt. Rurſum q̃ritur quō inſtituenda uita: aut liberi: aut gerendus magiſtratus: aut ſanciēdæ leges. Hec igitur omnia agendi gratia queruntur: huiuſq; modi uir actuoſus eſt.

Quid ſit natura.

q Voniam igit̃ ꝓpoſita nobis eſt rerum naturalium cōſideratio/ neceſſarium eſſe duximus explanare quid ſit natura. Et em̄ abſurdū ſit eum q de natura diſſerere conet̃ huius ipſius ignorare naturæ potentiā. Eſt igitur natura ut Ariſtoteli placuit principiū motus atq; quietis duntaxet in quo primigenie ineſt/ nō etiam p accidens. Siquidē quæ uidētur oīa quæ quidē neq; a fortuna/ neq; a neceſſitate/ neq; a diuino numine aut hmōi cauſam habent naturalia dicuntur/ ſuamq; ipſorum naturam habent. ueluti terra ignis. aqua. aer. ſtirpes. animalia. Hec p̄terea que fieri uidemus. imbres. grandines. fulmina. turbines. uenti Hec em̄ principium quoddā habent. utpote quæ ante pria ſecula fuerint. ſed ſuū ortū hēant. Hæc igit̃ ueluti animantes ſtirpes generationis principiū habent in eiſq; natura principium in primis eſt. atq; adeo motus nedum quietis. nam quæcunq; motus principiū habent eadem interitū quoq; capere poſſunt. Merito itaq; natura motionis principiū eſt atq; quietis.

In quo differant principium & elementum.

a Riſtoteles igitur & Plato differre putant principium & elementū. Thales uero mileſius idē.

esse arbitratur principiũ & elemẽtum. Verum hæc magnopere differunt inuicẽ. Siquidem elementa cõposita sunt. principia aũt nec remur esse cõposita nec confectum quiddã. uerbi gratia elementa uocamus terram: aquam: aerẽ: ignem. Principia uero ꝑpterea uocamus ꝙ nihil se prius habeãt ex quo ꝑcreata sint: alioquin principia nõ essent: uerum illud potius ex quo genita essent. terra aũt & aqua priora quædã sunt ex quibus procreata sunt. Hyle nimirũ illa idest sylua rudis & informis: speciesq; ipsa quã uocamus entelechiam idest actũ quendã continuuʒ & ꝑpetem nec non priuatio. Lapsus igitur Thales principium dicens idem atq; elementum esse.

De principiis:

U Erum eniuero Thales ille milesius principium rerũ aquã existimauit esse. Is autẽ uidet philosophiæ prĩceps fuisse: a quo quidẽ ionica secta appellata est. Fuerunt enĩ plurimæ deinceps philosophiæ successiones. Hic diu in ægypto philosophatus iam senior Mileton se cõtulit. Isq; ex aqua omnia sensit esse. & in aquam uicissim redire. Adducitur autem huiusmodi coniectura. primo ꝙ animantium omnium principium genitura sit: eadem humida ex quo simile esse ueri ex humore omnia principium ducere. Deinde ꝙ stirpes omne humido alantur & ad frugem euadant. Humoris autem expertia actutum arescant. Postremo ꝙ ipse solis ignis syderumq; aquarum ex

piramentis alatur:quinimmo & mũdus ipse. Qua de causa Homerum eandẽ mundi procreationẽ posuisse uult. oceanus:de quo primum sunt oĩa nata. Anaxi/mander milesius oĩum que sunt principiũ naturæ in/finitatem esse putat:ex hac enĩ oĩa esse: & in hanc om/nia tabescere propterea & infinitos gigni mundos: & eos rursum cadere in id unde orti sint. Nam cur inqt infinitũ est:nempe ut ne quo deficiat procreatio quæ oĩa cõstituit:a quaq; oĩa subsistentiã habent. Fallitur aũt ut qui non addat quid infinitas sit:num aer sit:an terra:an aqua:an alia quædam corpora. Fallitur igitur cum materiã putat:efficientẽ uero causam tollat. Infi/nitas aũt nihil aliud q̃ materia est. Atqui materia effi/cientia esse nõ potest nisi efficiens subsit. Anaximenes aũt milesius principiũ rerum aerẽ esse dixit:ex eo enĩ oĩa constare:ineũq; tandem resolui/ueluti aĩa inquit nostra aer cum sit nos continet & tuetur: & mundum uniuersum spiritus & aer cõplectitur & cõtinet. Dicũ/tur uero spiritus & aer mutuo cognomento: Halluci natus aũt est & hic utpote qui ex simplici & uniformi aere & spiritu constare aĩalia opinatus sit. Non enim unicum rerũ esse principiũ potest materia ex qua cun/cta substantiã ceperint. Sed efficientẽ quoq; cãm sub/dere necesse est:quẽadmodum in faciendo poculo nõ sat est argentum nisi efficiens quoq; ipsum adsit idest uascularius. Similiter atq; in ligno & ære & alia id ge/nus materia. Anaxagoras clazomonius principia re/

rum particulas inter se similes quas similaritates uoca
re possumus arbitratus est. Inexplicatissimum enim et
uidebatur quonãmodo ex eo quid nusq̃ eẽt posset qd
oriri: aut rursum in id quod nullibi esset interire quid.
Proinde cibum inquit sumimus simplicem & unifor
mem ueluti cereale munus: aquãq; bibimus. Hoc aũt
cibo alitur capillus: uena: arteria: nerui: ossa: & cætere
item partes: quæ cum ita sint necesse habemus fateri i
illo iesse cibo quæ usq̃ sunt omnia ex iisq; augeri om/
nia: atq; in huiuscemodi esse alimento procreaticulas.
sanguinis partes: neruorũq; item ossiumq; aliarumq;
partium quas cogitatiõe percipere possumus. Quod
igitur similes iis que procreant̃ essent in alimẽto par/
tes, propterea homœomerias idest similaritates uoca/
uit quas principia rerũ esse censuit. Atq; has quidẽ in/
ter se similes particulas materiam, causam uero efficiẽ
tem mentem oĩa ordinate digerentẽ. Sic aũt exorditur.
Vna inquit omnes res erãt. mens uero distraxit illas
decẽterq; cõposuit. Itaq; probãdus hic uel eo maxime.
q; materiæ opificem adiunxit. Archelaus apolodori
filius athenienfis aerem infinitũ & quæ circa eũ essent
spissitudinem ac raritatem. horum alterum ignem esse
alterum aquam. Hi oẽs predicti deinceps sibi succedẽ/
tes ionicam q̃ dicit̃ sectam a Thalete implete. Rursus
ab alteri9 auspicatu philosophiæ pythagoras. Mne/
sarchi samius qui primus philosophiã hoc nomine
appellauit. principia rerum/numeros esse cẽsuit: & eo/

rum symmetrias idest accõmodates ꝓportiones quas & harmonias:idest concentus cohærentiasq́ȝ uocat:ex iisq́ȝ composita elemẽta quæ geometrica uocant̃. Idẽ rursus unitatem infinibileq́ȝ binarium inter principia ponit. Spectant aũt principia eius/alterum in efficien tem formaleq́ȝ causam quæ mens & idem deus: alterũ in patibileȝ materialeq́ȝ qui mundus est uisibilis. Esse aũt autumat numeri naturam denarium. Ad decẽ enĩ omnes numerare:tum græcos:tum barbaros ad quæ cum ꝑuenerint/rursus ad unitatem redire. Cæterũ de narii uim in quaternario sitam esse. Huius aũt causam ex eo intelligi posse. Si quis ab uno profectus/ nume rali deinceps adiectione ad quattuor progrediat̃:ex/ pleturum eũ denarium. Q đ si quaternarium huius/ modi adiectione excedat ultra denariũ quoq́ȝ excursu rum. Si quis uerbi gratia unum ponat:&huic duo ad dat/& deinde tria.& iis deniq́ȝ quattuor hactenus de/ narium expleuerit. Quapropter numerus singulatim quidem collectus in decẽ erit. ex ui autẽ sua spectatus in quattuor. Vnde pythagorei quasi sanctissimũ qua ternarius iusiurandũ esset/ita aiebant. Iuro ꝑ oĩpoten tem animæ qui tetrada nostræ. Perpetuos fontis natu ræ infudit habẽtem. Nostra inquiunt anima ex tetra/ de constat. Siquidem esse mentẽ:sciẽtiam: opinionem sensum. Ex quibus ars omnis & scientia. nosq́ȝ ipsi ra tionis compotes sumus. Mens quidem igitur monas est.idest unitas. Hæc enim singulariter spectatur uelut

cum permulti sint homines. Si hi partim idest uiritim considerentur: sensu perspici comprahendiq; nō possunt: utpote infiniti. Verum hoc ipsum solum intelligimus hominem unum: cuius nullus similis: non secus ac equum unum solū intelligimus. Quod si partim idest non uniuersim consyderentur infiniti sunt. Hæ enim species generaq; omnia singulariter perspiciuntur. Ideoq; in unoquoq; eorum huiusmodi definitionem reddunt. Animal inquiunt rationis particeps aut animal hinnibile. Proinde mēs idcirco monas est qua hoc intelligimus. At dyas idest binarius. scientia est infinibilis merito. Omnis enim demonstratio: omnisq; scientiæ fiducia: omnisq; insuper ratiocinatio ex quibusdam concessis id quod cōtrouersum est colligit: facileq; demonstrat quorum comprahensio sciētia est. Propterea fuerit quidē fortasse dyas. Trias uero idest ternio: opinio est ex perceptione: nec immerito. Quippe multorum est opinio: at ternio multitudo: ut o terq; quaterq; beati. Ideoq; non admittit pythagoras ternarium. Heraclitus atq; hyppasus metapontinus uniuersæ naturæ principium ignem dixerunt. Ex igne enim omnia nasci: & in ignem omnia desinere. quo extincto in hanc mundi formam omnia digesta esse. Nam primum crassissimum quodq; compactibili in se nixu in terræ formam coactum: Qua deinde ab igne soluta naturæ ui aquam confectam: deniq; aquæ suffitu aerem procreatum: rursusq;

mundum atq; omnia corpora in uniuersi olim cõfla/
gratione solutũ iri. Principium igitur ignis: quando/
quidem ex hoc omnia: finis etiãnum ignis/quoniam
in ipm intereunt oĩa. Epicurus neoclis filius athenien
sis democriti uestigia philosophãdo psecutus princi/
pia rerum corpora dixit mẽte percepta: solida nõ crea/
ta sempiterna quæ nec corrumpi possent/nec cõtundi
nec informari ex parte: aut quouis modo immutari.
Esse aũt illa mente percepta/moueriq; illa in inani/per
q; inane: esseq; ipsum inane infinitum ut corpora quo
q; infinita. Ceterũ tria iis accidere/formam magnitudi
nem/pondus/q̃q̃ tm̃ illis dabat magnitudinem & for
mam. Epicurus nãq; tertium addidit pondus. Necesse
enim inquit moueri corpora põderis pulsu. alioquin
moueri nõ posse. Esse aũt huiusmodi corporum quas
atomos uocant cõprehendibiles formas nõ infinitas
neq; hamatas esse/nec uncinatas/nec annulatas. nã id
genus formas facile contusiles. atomos autẽ infrangi
biles/impatibiles. suas uero habere formas mente per
ceptibiles. deniq; atomos idest indiuidua corpuscula
nõ quia minutissime sint: sed quia indiuisibiles quip
pe impatibiles inanisq; expertes. Itaq; qui indiuiduu3
dicit continuo infractũ quoq; dicit/impatibile. inanis
expers. Empedocles metaonis agrigẽtinus. elementa q
dem quattuor esse dixit. duas uero principales poten
tias amicitiã & dissidium harũ illam esse cõiunctiuã
hoc dissociatiuum. Sic enim inquit.

q Vattuor in primis cunctarum semina rerum
Iuppiter æthereus. Pluto iferus: almaq; Iuno.
Nestis quæ lachrymis hoim riuos alit hudis.
Iouem aũt intelligit feruorem & æthera. Almam uero Iunonem: aera Plutonéq; terram. Nesti deniq; humanosq; riuos tanq̃ genituram & aquã. Socrates sophronisci atheniensis. Platoq; aristonis item atheniẽsis (eædem enim de uniuerso utriusq; sentẽtiæ) principia tria posuerunt: deum/materiã/ideam. Est aũt deus mens: materia uero quod primũ generationi subiacet: & corruptioni. Idea autẽ substancia sine corpore in diuinis sensis animi uisisq; dei: at deus mens mundi. Aristoteles uichomachi stagirites principia quidẽ entelechiã siue speciẽ idest continuatã quandam notionẽ & pennem materiã & priuationem. elementa aũt quattuor. quintum uero corpus quoddam immutabile. Zenmnassei filius citiensis principia quidem deum & materiam: quorũ illum agendi causam esse: hanc patiẽdi elementa autẽ quattuor. Horum aũt secta italica dicta est: nimirum ꝑpter pythagoram qui in italia philosophiam ꝓfessus est. migrauerat enim e patria Samo polycratis tyrannidi infensus.

Quomodo coagmentatus mundus.

m Vndus aũt coagmentatus circunflexa forma hoc ꝑpemodo cõfiguratus: quum indiuidua corpuscula temerario fortuitoq; motu assiduæ cæleriterq; mouerent: corpora in unũ multa glomera

ta sunt uaria:tum magnitudine:tum forma. His unū in locum coactis: quæcunq; maiuscula grauiuscula/q; erant/penitus subsederūt. Quæ aūt minuta/rotun/da/leuia/lubrica/ hæc incōcursu corpoꝝ elidebantur sursumq; uersus ferebant. Simile autē impulsiua illa ui & subuehente defecta ipsa:nō tñ sublime afferebantur:nec deorsum ferri poterant ad loca appellabantur eoꝝ capacia. Hi aūt erant in ambitu/postea huiusmodi corporū coagmentum undiq; circunflectebat:in q̄ circūflexione complexa inter se corpuscula cælum ꝓcreauere. Eadem naturæ ui uaria:ut pdictum est. indiuidua sublime deducta syderales natraas cōfecere. Ac multitudine exalatorū corporū impulsus aer elisusq; est qui rursus agitatu in spiritū uersus:rapta secū uersabat sydera q̄ eorū uertigo adhuc sublimis asseruata est. Ex considētibus porro indiuiduis cōcreta est terra ex euectis aūt cælum/ignis/aer/genita:residua uero in terra materia multa:eaq; uentorū impulsu stellarumq; auris addensata quacunq; rarius cōcreuerat terra:natura humoris expræssa est q̄ fluxa cū esset. facile concaua in loca seq; cōcipere arcereq; nata delapsa est:aut su/apte etiam ipsa sponte snbsistens alueos sibi depressioribus in locis cauauit. Præcipuæ igitur mundi partes hunc in modum genitæ sunt.

An unum uniuersum.

Nimuero stoici unicum esse mundū cēsuerūt quē & uniuersum esse dixerunt. & quicqd cor

pore constaret. Empedocles mundũ unum quidẽ: uerum mundũ nõ esse uniuersum. esse aũt p paruã naturæ uniuersæ partẽ, reliquã uero & magnã partẽ uacantem esse materiã. At Plato ex tribus ut uidet̃ unũ esse mundũ cõiicit & uniuersum unũ: qđ uideri cõsummatus nõ possit nisi oĩa compræhendat qđ nisi unus sit exẽplaris. i. dei silis esse nõ possit. Q đ deniq; si qd extra euʒ est ppetuo incolume esse nequeat. Ad Platonẽ igitur rñderi põt mundũ consummatũ nõ esse: nec em̃ omnia cõtinet: alioquin homo quoq; consummatus esset: sed nõ omnia cõtinet. Exemplaria aũt multa esse quẽadmodum in statuis/edificiis/picturis: nam quomodo pfectus si quid extra ipsum circũuersari potest Iam uero immortalis nõ est: nec esse quidem potest: quippe qui natiuus sit. Metrodorus absurduʒ esse ait in latifundiis unicam spicam nasci: unũq; in infinito mundum. Quod autem innumeri sint ex hoc liquere quod innumerabiles sint eorum causæ. Si enim quibusdam suis finibus finitus est mundus. Causæ autẽ infinite ex quibus constat: necesse est infinitos esse. Vbi enim sunt causæ/inibi effectus quoq; atqui causæ indiuidua aut elementa.

Vnde notionem dei homines habuerunt.

Toici numinis essentiam hoc modo definiũt ignitum spiritũ intelligentiæ participem formam nullam habentem: in qua uero cumq; uelit se uertentem: omniaq; assimilantem. Habuerunt autem notionem eius a decentia primum sumptam

eorum quæ uisuntur. Nihil enim pulchri temere nec fortuito fit. Fit aũt adhibita arte quadam concirina/trice. Pulchrum uero esse mundum ex forma: colore amplitudine: stellarũq; mundũ ambientium uarietate patet. Globosus etiam quæ in primis forma censetur. Hæc enim suarũ ipsa partium similis est. Rotũdus au tem cum sit/partes etiãnum rotundas habet. Propter/ea inquit Plato/mẽs quæ in homine augustissima ps est in capite constituta est. Mundi quoq; color hone/stus est. Cæruleo enim coloratus est/qui purpureo fu scior/splendẽti qualitate nitet: qua maximæ gratia in/tensissimi ui coloris immensam adeo aeris uastitatem prumpẽs/ex tanto interuallo cõspicitur. Pulcher etiã/num mundus ex amplitudine. oĩum enim rerum am bitus summus & obtentus in suo quisq; genere pul/cherrimus est: ut in animante: ut in arbore. Absoluũt & cæli decorem ea quæ in eo cõspicua sunt. obliquus enim circulus uariis distinct9 est simulacris/in eo can cer est: post quẽ leo/postq; hunc uirgo/ab hac chæle idest forcipata brachia scorpionis: post quas scorpius Sagittarius & capricornus: a capticorno aquarius stel latiq; duo pisces. Ad hæc aries & taurus: geminiq; in/numerabilia id genus alia deus idem p cæli conuexi/tates sparsit. Vnde inquit Euripides. Stellantem cæli splendorẽ chronon: honeste distinctũ opus fabri pe riti ꝑfecto noticiã dei hinc magnopere cepimus. Per/petuo enĩ tenore sol: luna: reliquaq; sydera sub terras

mersa/uno existunt denuo colore:æqua præterea ma gnitudine:iisdemq; prorsus tempore:proinde qui no bis cultum deoruз tradidere tres oĩno ad hoc formas instituerunt. Primam a natura ductã. Secundam a fa/ bulis. Tertiam legũ authoritate testatam. Naturalis a philosophis docet᷑. Fabularis a poetis. Legalis ab una quaq; ciuitate cõstitui fere solet. Porro hæc omnis in/ stitutio septẽ in parteis tribuitur. Prima ab his quæ su pera uisuntur ducitur. Dei enim notionẽ ex apparen/ tibus primũ habuere stellis:quum ab his miræ reruз congruentiæ causas existere uiderent. ueluti ratas dies noctisq; uices: hyemisq; & æstatis:ortusq; & occasus. Ad hæc eoruз quæ ex tarra ani narentur:in fruges ue enascerent᷑. Idcirco cælum oĩum horum patrẽ arbitra ti sunt:terrã uero matrem. Et aerem quidẽ ꝑpterea pa/ trem ꝙ aquarum lapsus seminis uicem præbeat: terrã q; matrem:qď matris uice has excipiat & deinde pari at. Cæterum stellas illi cũ uiderent perenni cursu irre/ quietas:solemq; & lunaз luminis nobis authores esse ab eo quod theasthe idest spectare dicũt:& thim idest currere:theos(unde nos deos) appellauerunt. Altero tertioq; loco deos incõmodos/incommodosq; partiti sunt:& cõmodantes quidẽ iunonem. Mercuriũ. Cere rem. Incõmodantes aũt pœnas ultrices. Furias:Martẽ quorum uiolenta noxiaq; numina uotis redimunt a seq; depellunt. Quarti quintiq; ordinis deos:cum ge/ rendis rebus:tum uero animi ꝑturbationibus præfe/

cerunt. His amorem/uenerem/cupidinem/illis/spem iusticiam/equitaté. Sextuȝ sibi locũ uendicant fictitia poetarum numina. Hesiodus enim natiuis diis parentem constituere uolés. Huiusmodi eis genitores induxit cœonꝗ creonꝗ hyperiona iapetóꝗ. Propterea hoc genus deorũ fabulare uocatur. Septimæ postremæꝗ notæ ac dignatõis sunt q humano more:geniti: ꝓpter suã in homines bñficentiã diuinos honores meruerũt Cuiusmodi Hercules. Dioscoridæ seu Tindaridæ. Liber pater. Humana aũt specie hos esse deos. ꝓpterea ꝓhibent ꝙ oíum quæ sunt numẽ haud dubie prepotentissimum est. Homo aũt animantium oíum honestissima est natura. quippe uirtute multifariam ornatus in mentis suæ constitutione quæ prestantissima pars est. Hac de causa eos q inter homines optimæ uitã egerũt præstabilissima eodé modo parte honestatos esse animaduerterunt.

Quis deus.

u Erum enimuero nõnulli philosophorum quẽadmodum Diagoras milesius. Theodorus cyrenensis Euemerus tegeates/deos prorsus nullos esse censuerunt. Euemerus aũt Callimachus cyrenensis in iambis suis taxat hunc in modum scribens. In suburbanum delubrum cõfecti ite:in quo iampridem æreum qui finxit Iouem:insolens senex. improba uolumina scribat. Hæ pro ea opinione dicta sint quæ negat esse deos. Verum Euripides tragicus hoc quidem aperte in medium afferre noluit:uidelicet uerens areopagi iudicium. Significat auteȝ hunc in mo

dum. Sysiphonem huius authorem opinionis indu/ xit. huiusmodiq; sententiæ eius astipulatur ipse. Fuit enim tempus inquit cum soluta erat mortalium uita. & beluina uiolentiæq; administra. postea inquit exlex uita inductis antiquata est legibus. Post ubi inquit manifestaria arcere delicta lex poterat. Clam uero de linquebant multi. tum quidam peritus uir mendaci adorsus oratione ueritatem restringere & suadere mor talibus q deus esset insenescibili perennans uita: qui hæc & audit & uidet: menteq; præpollet. Tollamus in quit poetica deliramenta congruenter Callimacho ita dicenti. Si deum nosti: scito quoq; q factu nil nõ deo possibile: atqui deus non omnia potest. Quandoqui dem si deus est/ faciat inquit atram niuem. ignem geli dum. & q sedet & stet: uiceq; uersa. Proinde Plato ille grandiloquus/ quum inquit deus affirmauit mundũ ad sui exemplum ipsius. olet obsoleta (ut inquiunt co mici) arcadum cascorumq; nugamenta. Nam quo pa/ cto deus se intuens ipse mundum affinxit. aut quo/ modo globosum: cum sit etiam ipse breuior homine Anaxagoras autem hoc modo inquit. Promiscue ab initio manebant corpora. Mens uero diuina diges/ sit ea. ominumq; procurationes confecit. Plato non ma nẽtia prima corpa. sed temere huc illuc agitata posuit. Aiaduertẽs inqt deus q rerũ cõpositio incõdite positõ ni obstaret. oĩa ordine digessit. Horũ igit̃ uterq; piliter labitur: uel eo maxime q deum res humanas procu/

rare:aut hoium causa mundũ construxisse censuerũt. Animal enim cũ beatum & senii expers: cum bonorũ numerisoibus cumulatum:omnisq; oino exors mali cohæren te quidẽ illa beatitudine ac perẽnitate. Humanarum proculdubio rerum securus est. Alioquin qui miser nõ sit:si opificis structorisq; more efferẽdas onerum moles subeat:architectandi ue mundi cura angatur. Tametsi deus ille quez phibent:supiore illo æuo cum corpora immota erant:aut nõ erat oino:aut temere mouebatur:aut deniq; somno idulgebat/ & rursus insomniæ:aut postremo horum neutri. Primum admitti nõ potest:quum deus sit æternus: nec secundũ Si enim ab æterno somno indulgebat/ mortuus erat quum mors æternus sit somnus. q̃q̃ somno opprimi deus qui potest? Immortalitas enim qua deus pditus est/cum eo q̃ pxime mortem accedit multũ ad modũ dissidet. Restat ut uigilarit deus. quod si est: uel quo deficiebatur ad beatitudinem indipiscendã: aut omnibus eaz partibus expleuerat. Illo modo beatus esse nõ poterat:cum beatitudo nõ sit si quid eam deficiat:hoc nihilomagis. frustra eni hoc moliebat si rei nullius indigus erat. Age uero si deus est/huiusq; procuratione administrãtur humana:quãobrem cũ deterrimo quoq; fortuna præclare agere solet/contra cum præstãtissimo quoq; pessimæ. Ecce tibi Agamennon regnatorq; bonus simul atq; acerrimus armis:ab adultero adulteraq; acceptus doloq; interẽptus est. Huic item cogna/

tione iunctus Hercules/cũ de rebus humanis optime meruissꝫ noxiis plærisqꝫ mõstris orbe defœcato.a Dianira uenenatus & incautus cõfectus est. Tales mundi menté deum.Anaximãder cælestia sydera deos eẽ. Democritus deum mẽtem ignitam.mũdi animaꝫ. Pythagoras principiorꝫ monada quideꝫ deũ qui bonũ quoqꝫ quæ est unius natura/mensqꝫ ipsa.Lnfinibilé autem dyada/geniũ qui & malum.circa quã multitudo uersatur materialis.Est aũt etiãnum uisibilis mũdus deꝰ. Socrates & Plato unũ. unigenitũ suapte ipm spõte natum.singulare uerum germanũqꝫ bonum. Hæc auteꝫ nomina oĩa in mentem spectant. Mens igit̃ deus abiuncta quædam forma/idest nulli omnino materiæ mixta.nulli patibili rei coalita.Aristoteles summũ q̃dem deum formam abiũctam/uniuersi spheræ innitentem æthereo corpore quod ab ipso quintũ uocat̃. Hoc aũt in spheras diuiso natura quidem cohærentes opinione aũt secretas.unãquanqꝫ sperarũ animaꝫ esse existimat/ex anima corporeqꝫ cõstans corpusqꝫ æthereum esse.uersatiliter mobile.Animam uero rationeꝫ immobilé motus causam efficientem.Stoici communiter censent deũ ignem esse artificem uia procedenté.in mundi creatione uniuersas seminales intra se rationes complectentis per quas oĩa e fato fiunt. Spiritũ insuper per uniuersum q̃dem mundũ pertinentem.Appellationes aũt idẽtidem mutantem p uniuersæ quã pua dit naturæ confinia. Deum etiam mundũ & stellas &

terram supræmamq; omniũ in æthere mentem. Epicurus specie humana deos. cogitatione aũt nõ sensu perspectiles præ exilissima imaginum natura. idem naturas quattuor alias censet genere quidem incorruptibiles: indiuidua: inane: infinitum: similitudines. hæ autem dicuntur similaritates & elementa.

De geniis & heroibus.

c Onsequenter huic de diis cõmentationi geniorum: herorumq; enarranda natura. Thales Pythagoras. Plato. Stoici genios aĩales esse substantias. esse etiam heroas abstractas a corporibus animas: bonos quidem bonas. malos uero prauas. Epicurus nihil non improbat horum.

De materia.

m Ateria est quod primũ generationi/corruptioniq; subiacet reliquisq; mutatiõibus. Thaletis Pythagoræq; discipuli. Stoiciq; uertibilem: alterabilẽ mutabilem: fluxamq; omnẽ omnino materiam. Dicũt democritici impartibilia prima/indiuiduum/inane: & quæ corpore carent. Aristoteles & Plato materiam corpoream/informẽ/specie/figura/qualitate(uacuaȝ quãtum in sua ipsius natura situm est. formarum tamen susceptricem: ut nutricis matrisq; in sigillis uicem impleat. Cæterum qui aquaȝ dicunt aut terram: aut ignẽ materiam: iam non informem illam dicunt: sed corpꝰ qui autem impartilia & indiuisiua informem.

De Ideis.

I Dea:ideſt ſpecies.ſubſtantia eſt uacua corpo/ris ipſa quidē ex ſe nō ſubſiſtens.materias ue/ro informes effigians cauſaq; earū demonſtra trix.Socrates & Plato ideas ſeiunctas a materia ſubſtā tias exiſtimant/in ſenſis uiſiſq; dei ideſt mētis/ſubſtā/tes.Ariſtoteles ſpecies quidē & ideas reliquit: ſed neu tiq̃ a materia diſiunctas. Stoici qui a Zenone originē ducunt notiones in animis noſtris: anticipatas ideas eſſe dixerunt.

De cauſis.

C Auſa eſt ex qua effectus uel ꝓpter quā contin git quid.Plato trifariam cām poſuit:Eſt enim ut ipſe inquit: aqua ex qua:ad quā.Præcipus aūt putat eam ex qua.Hæc aūt eſt rerum efficiens quæ eadem mens.Pythagoras.Ariſtoteles primas quidem cauſas corpore uacantes.Que aūt participatu ex acci/dentiq; cauſæ ſunt:corporeæ eſſe ſubſtantiæ: ut ſit mū dus corpus.Stoici cauſas oīs corporeas:u tpote ſpūs.

De corporibus.

C Orpus eſt quod trifariā diuiſibile eſt/longitu dine/latitudine/altitudine/lōgitudine:uel cō/crementū pulſum ſenſiliter admittēs: dūtaxat q̃tum e natura ſua eſt:uel quicquid locū obtinet.Pla/to quod nec graue natura/nec leue in ſuo quidē loco ſitū.in alieno aūt ſtatutū cōtinuo nutū habet:ex nutu q; momētū aut ad grauitatē:aut ad leuitatē.Ariſtoteles terrā rē ꝓrſus grauiſſimā eē/ut leuiſſimū ignē.aerē aūt & aquā aliter alibi.Stoici duo qdē ex q̃ttuor elemētis

leuia ignem & aerem. duo uero grauia. aquam & terrã Leuia enim sunt natura/non nutu a ꝓprio ipsorũ me dio. Graue est aũt quod in meditulũ uergit/nõ graue meditullũ. Epicurus incõpræhensa corpora. & prima quidẽ simplicia. Quæ aũt ex iis cõcreta oĩa põdus hr̃e Indiuiduoꝝ autẽ partim ad lineã moueri partim obli quare: nonnulla sursũ uersus pulsu concussuq; ferri

De minimis corpusculis

Mpedocles ante quattuor elemẽta fragmenta minutissima introduxit tanq̃ elemẽtorũ elemẽ ta similaria rotunda. Heraclitus ramenta quædam minima & impartilia.

De formis.

Orma supficies & circũscriptio lineamentũq; corpis. Pythagorici globosa elemẽtoꝝ quattu or corpora autumant. ignem aũt supremum turbinatum.

De coloribus.

Olor est corporis qualitas uisibilis. Pythago/ rici colorem uocabant supficiem corporis. Em pedocles quod meatibus uisus cõgrueret. Pla to flãmam ex corporibus prodeuntem accõmodatas uisui particulas habentẽ. Zeno stoicꝰ colores primas materiæ cõfigurationes. Pythagorei genera colorũ al/ bum/nigrum/rubeus/luteum. Differentias aũt colo/ rum: album & nigrũ: rubeus ac luteum. Has aũt fieri mixtionibus quibusdã elemẽtorum/easdemq; in ani/ mantibus ꝓpter locoꝝ cælorũq; uarietates accidere.

De sectione corporum

q Vi Thaletis Pythagoræq; uestigiis institerũt partibilia corpora in infinitum sectilia dicunt alii indiuidua impartiliaq; huiuscemodi esse negant/nec ad infinitum sectionem ꝓcedere. Aristo/teles potentia quidẽ in infinitũ/actu aũt nequaq̃.

De mixtione & temperatura.

u Etustissimi elementorũ mixturas alteratione fieri dicunt. Anaxagoras Democritusq; appositione. Empedocles ex minimis cõpaguncu/lis elementa componit quæ minutissima quædã sunt & tanq̃ elemẽtorum elemẽta. Plato tria quidẽ corpora (negat enim illa aut iusta esse/aut ꝓprie uocari elemẽ/ta)ignem/aerẽ/aquam:inter se uertibilia. Terram autẽ in eorũ nullum immutari.

De inani.

q Via Thalete ad Platonẽ usq; de philosophia scripsere/inane oẽs nõ agnouerunt. Vnde Empedocles aut uacat aut uacuũ est nihil oĩ prorsus in orbe. Leucippus. Demetrius. Metrodorus. Epicurus:indiuidua quidẽ multitudine infinita, Inane autem magnitudine infinitũ. Stoici intra mundum ua/cui nihil esse. extra mundũ uero immensum. Aristoteles tantũ esse uacui extra mundũ ut respirare cælũ possit utiq; quid sit igneum.

De loco.

p Lato locum definit/id quod formas assumere natum est: translatione quadã materiã dicens tanq̃ nutricem & susceptricem. Aristoteles ex/tremum continentis cum contento committens.

De loculamento seu conceptaculo.

f Toici & Epicurus differre inane locum loculamentū. Inane em̄ uacuitatem esse corporis. locum aūt quod obtinetur a corpore. Loculamentū uero quod ex parte obtinet/ut in uini uegete.

De tempore.

p Ythagoras tempus sphæram extremi ambientis esse. Plato æui effigiem mobilē uel mundanæ motionis intercapedinem. Eratosthenes solis iter.

De essentia temporis.

p Lato essentiā temporis cœli motum. Stoicorū plærīq; motionē ipsam. Philosophi fere ingenitū esse mundū. Plato genitū quatenus ad dephensionis nr̄e captum ptinet.

De motu.

p Ythagoras Plato motum differentiā esse quādam aut alterationē in materia. Aristoteles mobilis ppetem actum. Democritus genus unū motionis agnoscitat: quod in obliquum uergit. Epicurus motus genera duo: quod ad lineā & quod p inflexum. Herophilus motionū unam quidē pceptibilem: alterā uero sensu. Heraclitus quietē ac constentiā ex uniuersis naturis tollebat: ut quæ mortuorū essent motum uero dabat: æternum quidē æternis: interiturum autem interituris.

De ortu & interitu.

p Armedides melissus. Zeno generationem corruptionēq; ppterea sustulerunt q̄ uniuersum immobile arbitrarentur. Empedocles/ Epicu/

rus omnesq; quotquot ex minutilorũ congerie corporum construxere mundũ. concretiones quidem & dissipationes introducunt. ortus aũt & interitus nõ proprie: nõ eñ ex qualitate per alterationem. ue℞ ex q̃tita te per congeriem fieri. Pythagoras omnesq; quotquot patibilẽ materiam ponunt creationes proprie internitionesq; fieri. quippe que alteratione elementorum cõuersioneq; & solutione fiant.

De necessitate.

t Hales ualidissimum quiddaʒ necessitas. quippe quæ naturæ præualeat uniuersæ. Pythagoras mundũ necessitate circũdatum inquit Parmenides ac Democritus omnia e necessitatis p̃scripto fieri. Hanc aũt eandem atq; fatũ esse. iusticiam p̃terea& prouidentiam & mundi architectricem.

De essentia necessitatis.

p Lato euentorum partim prouidentiæ ascribit partis necessitati. Empedocles necessitatis essentiam causam principiis elementisq; utendis aptam. Democritus rerum dissidentiam: internitionem & materiæ pulsum. Plato tum materiam: tum agendis ad materiam habitum.

De fato.

h Eraclitus omnia ex fati p̃scripto euadere. Hãc autem eandem ac necessitatẽ esse. Plato fatum quidem admittit in humanis animis: degendaq; hominum uita. Sed adhibet & causam a nobis proficiscẽtem. Stoicis cum Platone conuenit.

Et necessitatem quidem fixam causam dicunt & uiolé-
tam. Fatum aūt ratam statumq; causa℞ complexione3
in quā ipsa complexione adnexam: eam quoq; causa3
quæ a nobis proficiscit᷑ ut sint quædam fata: quædam
uero refata. De substantia fati.

h Eraclitus substantiam fati mentem p uniuersæ
essentiā naturæ ptinentem. Eam aūt esse æthe-
reum corpus semē ꝑcreationis uniuersi. Plato
sempiternam rōnem: legéq; æternam uniuersalis natu
ræ. Chrysippus potentiam spiritalé, certa quadam ra-
tione uniuersi constitutricé. & rursus indefinitiōibus
Fatum est inquit mundi ratio uel lex eorū quæ in mū
do ꝓuidentia constituunt᷑: aut ratio ad quā rationes
oīa quæ fuere facta sunt: quæq; sunt fiunt: fiétq; quæ
futura sunt. Stoici causarum seriem hoc est ordiné: &
ueluti ductum testis intransgressilé. Possidonius fatū
secundū Iouem tertium. Primum enī esse Ioué. secun-
dum naturam. tertiū fatum. De fortuna.

p Lato fortunam causam in ꝓpositis constitutis
q; p accidentiam & cōsecutioenm. Aristoteles
causam p accidens in iis quæ ex animi appeté
tia propter quid fiunt. Obscurā illam quidem & insta
bilem. Differre aūt a fortuna spontaneum temerarium
q; casum: quod enī a fortuna, idem a temeritate quoq;
fieri, hocq; gerendi in rebus esse. Quod aūt temerariū
spontinūq; sit nō continuo idem a fortuna fieri: idq;
citra omné rerum admiuistratione3 usuuenire. Porro

fortunam rationalium esse. suæ aũt spontis casum/ tũ rõnalium/ tum rõnis expertium animantiũ/ cum inanimatorum corporum. Epicurus causam nõ sibi constantem personis: temporibus modis. Anaxagoras & Stoici indepræhẽsam humano captui causam. Siquidem euentorũ quædã e necessitate: quædam e fato: q̃dam ex libero & constituto: quædam e fortuna: nonnulla e suæ spontis casu.

De natura.

e Mpedocles naturam quidã nihil esse. mixturam uero elementorũ & discriminationem. Sic enim scribit in primo naturali.

Dixero præterea naturæ nullus in orbe
Est locus: & fictum lethi excitiabile nomen.
Sed modo misceri: rursus quoq; mixta retexi
Cuncta ferunt: homines sed apud natura uacatur.

Anaxagoras similiter naturam concretionem dissipationemq; idest generationem & interitum.

PLVTARCHI Cheronensis breuiarii de decretis naturalibus philosophorumq; placitis LIBER.II.

a Bsoluta igitur principiorũ elemẽtorumq; enarratione: necnõ eorum quæ eiusdẽ cum eis ordinis sunt: flectendus ꝑtinus ad eã stilus quæ de effectis differit. Ab eo autem quod omnium capacissimum est potissimum auspicabimur.

De mundo.

p Ythagoras primus uniuersorũ complexionẽ mundum uocauit: ob eam nimirũ quæ in eo uisitur elegantem rerum digestionem. Thales

Thaletisq; studiosi mundũ unum esse censuerunt. Democritus. Epicurus eorũq; discipulus Metrodorus: innumerabiles in infinito mundos p omnem eius complexum in immẽsum expatiantez. Empedocles circinationem solis circunscriptionẽ esse mundi: hocq; eius circunferens lineamentum. Seleucus infinibilem mũdum. Diogenes uniuersum infinibile: mundum uero finitum. Stoici omne quicquid est ab uniuerso differre. omne eñ esse infinitũ cum inani. uniuersum autez absq; inani/mundum ꝓinde unũ & idem esse uniuersum ac mundum.

De forma mundi.

STOICI globosum mundũ: alii turbinatum: nõ nulli ouatuz. Epicurus posse quosdã globos esse mũdos: posse etiã alios aliã sortiri formã.

Animans ne mundus.

CAETERI quidẽ omnes animantẽ mundũ & prouidentia administratũ. Democritus uero. Epicurus/& qui indiuidua cunq; inducunt & inane: nec animatũ nec ꝓuidentia administratũ: sed natura quadã rationis exortæ. Aristoteles nec usquequaq; animantẽ esse nec sensibilẽ: nec rationis cõpotez: nec intellectus. Deniq; ne prouidentia quidem regit. cœlestia enĩ horum oĩum participia esse: ut quæ a suis ipsa sphæris ambiant animatis & spirabilibus. terræ autẽ obuersantia nullius nõ eorum expertia. & si decentis ꝑticipãtia cõpositiõis/dũtaxat accidẽtariæ. nõ etiã primigeniæ.

An corruptõis imunis sit mũdus

PIthagoras & stoici genitum a deo mundum &

corruptioni obiectum/ suæ quidem naturæ respe/ctu: utpote qui sensibilis sit propter corpulentiam: nec ideo tamen interiturum. Diuina enim cum conti/nente natura pennaturũ. Epicurus interiturũ. Quip/pe genitum ut animal ut stirpem. Xenophanes inge/nitum sempiternũ corruptionis immunẽ. Aristoteles sublunarẽ/mundi partẽ/patibilẽ/ utpote in qua terræ ꝓximantia marcescant.

Vnde alatur mundus.

a Rristoteles si alitur inquit mundus interibit quoqꝫ. Atqui nulla prorsus indiget alimonia sempiternus igitur. Plato ipsum sibi munduꝫ ex tabescẽtibus alimoniã per alterationem suggerere. Philolaus bifariã corruptionẽ/tum ex cœlo ignis de/fluxu/tuꝫ ex aqua/lunari uertigine ex aere effusa. Ho/rum em̃ suffimenta mundi esse alimoniam.

A quo elemento adorsus fabricam mundi deus

p Hysici a terra mundi creationẽ deum rẽtur au/spicatũ/uidelicet tanq̃ a centro. nam globi pri/cipium centrũ. Pythagoras ab igne quintoqꝫ elemento. Empedocles aerem primũ discriminatũ. de/inde ignem. post quem terraꝫ ex qua uersatili cœli im/petu astricta aquam excaturisse: ex hacqꝫ rursus uapo/ratum aerem. Et factum quidẽ cœlum ex æthere. solẽ aũt ex igne. terræ autẽ ꝓxima ex aliis coagulata. Pla/to uisibilẽ mundum ad exemplum intellectilis mũdi factum. Visilis aũt mundi priorem quidem animam factam. Posterius uero corpulentũ(huiusqꝫ ꝙ ex igne terraqꝫ constat prius. deinde quod ex aere & aqua: Py

thagoras quinq; cũ sint solidæ figuræ q̃ mathematicæ dicunt:ex q̃drantali terrã factã/ex meta ignẽ/ ex octa/ edro.idest octonoꝝ sessuu3 corpe aerem.ex icosaedro uero.i.uicenorum aquã.ex dodecaedro uero.i.duodenos in situs sessili/uniuersi globũ. Plato in oibus his pythagorissat.

De mundi structura.

Parmenides tanq̃ coronas inter se complexas: ex denso raroq; deinceps alterantes/ inuicem/ q; ex lumine & caligine intersitis mixtas: eorũ uero supræmũ ambitũ muri instat solidũ. Leucippus Democritus:tunicam mundo mẽbranamq; obducũt. Epicurus quorũdam mundoꝝ ambitum rarũ: quorũdam spissum:eorũq; quosdam cieri:quosdã immotos esse. Plato ignẽ primu3 cõfectum.deinde æthera:post quem aera:ab hocq; aquam/nouissimãq; omniũ terrã. Horum uero cœlestibus quidẽ orbicularẽ motionem tribuit·infra eos autẽ locatis:leuibus quidem sursum uersum:grauibus uero deorsum.Empedocles nec us/ q;quaque manentia:nec stata elementorũ loca:sed oĩa uicissim alterius alterum capessere locum.

Quam ob causam cernuus mundus.

Diogenes:Anaxagoras post mundi absolutam compagem aĩaliaq; e terra educta: inclinatum quodãmodo suapte sponte mundũ in austrinam sui partẽ:fortasse hoc agente ꝓuidentia ut partiz habitabilis:partim inhabitabilis esset pro rigore æstu ue eorũq; temperatione p has atq; illas mundi partis euariantibus.Empedocles aere impetui solari cedente

emotas ursas: sicq̨ aquilonaris erectas esse partes cõtra q̨ austrinas iisse pessum: ex quo & uniuersum mūduʒ

De extrariis mundi ptibus & nuncubi uacuum.

p Ithagorei extra mundū eē uacuū: quo & unde mundus respirat. Stoici quo in conflagratiōe uniuersi infinitum resoluet᷑. Possidonius nō infinitum: sed q̄tum ad dissolutionē sat est. In primo de inani Aristoteles uacuum esse dixit. Plato nec extra mundum nec intra/uacuum esse censuit.

Quæ mundi dexteræ/quæ leuæ partes.

p Ithagoras. Plato. Aristoteles dextera mundi orientales dixere partis/a quibus initium motus. Leua aūt occiduas. Empedocles dexteras mundi partes: solsticialis: sinistrasq̨ brumalis.

De cœlo & quæ eius substantia.

a Naximenes circunferentiā cæli extimam: terream. Empedocles solidum esse cœlum: ex aere q̨ constans. in crystalli duritiam ab igne con pacto: igneam aereāq̨ immēsitatem in utroq̨ emisphærio continēs. Aristoteles ex quinto corpe: uel ex igne uel ex caloris rigorisq̨ mixtura.

De cœli sectione: & in quot secetur circulos.

t Hales. Pythagoras. Pythagorei uniuersuʒ globum quinq̨ in circulos distributuʒ esse: quas zonas idest cingulas uocant. Appellatur aūt eorum unus arcticus. idest ursinus & semp sublimis Alius solstitialis. alius æquidialis. alius brumalis: postremus antarcticus. idest ursino obuersus: idemq̨ ab

strusus. Atqui obliquus signiferq; dictus est/ tribus mediis subdstus est perq; eos transuersus attigue fert. Hos aūt oīs ab ursis & aquilone dimetitur meridian9 ad angulos iustos in oppositum e regione partem. Signiferi uero obliquationē Pythagoras prim9 animaduertisse fertur: tametsi hoc inuentum œnopides chius ueluti ꝓprium sibi ipse asserit.

Quæ syderum substātia & qūo composita sint.

t Hales glebulenta quidē sed ignita sydera. Empedocles ignea: ex igne constātia quem æther in se conceptum in prima elisit elementoꝵ discriminatione. Anaxagoras circundatū ætherem igneum quidē suapte essentia esse/ sua: aūt impetu uertiginis saxa a terra raptantē suo ipsuȝ igne in stellas succēdisse. Diogenes punicosa sydera/ mūdiq; spiracula putat. Idemq; rursus inuisiles lapides sæpenumero cœlo deciduos in terra restingui perhibet. haud secus atq; olim in ægos flumen saxeā stellam igni simillime dilapsam. Empedocles inerrantes stellas crystallo adnexas esse. Errantes autē solutas. Plato maxima ex parte igneas: participātes uero aliorum quoq; elementoruȝ ad glutinis instar. Xenophanes ex nubib9 ignitis cōcretas. extinctas aūt interdiu noctu carbonū modo recandescere. Exortusq; & occasus solis eoꝵ esse accēsus restinctusq;. Heraclitus & Pythagorei unāquamq; stellam mundū esse/ terrā suam ambientem: aeremq; adeo & ætherem in infinito æthere. Huiusmodi decreta in orphicis esse ꝑhibentur. singulos enī mundos in fin/

gulas architectantur stellas. Epicurus nihil horum refellit: contingentibus adhærens.

De formis stellarum.

Toici globosas stellas quẽadmodũ & mundũ solem & lunã. Cleantes turbinales. Anaximenes clauorum in modũ crystallaceo quoddã suffixas. Sunt qui bratteas esse ignitas putent tanq̃ picturamenta.

De ordine & situ stellarum.

Enocrates una eademq; in supficie stellas moueri putat: cæteri stoicorũ uaria inter se humilitate & sublimitate. Democrit9 statas summas de qbus erraticas infraq; has solẽ/luciferũ/lunã. Plato post hærentiũ situm. Primũ phænunta q dicit᷑ saturni. Scd'm phaetonta q Iouis. Tertiũ piroenta q Martis. Quartũ luciferũ q Veneris. Quintũ stilbonta: qui Mercurii. Solẽ deniq; sextũ. Et septimũ lunã. Matematicorum qdam Platoni assentiunt᷑: qdam mediũ oĩm solẽ. Anaximander: Metrodorus: Chius: Chrates: solem oĩm supræmũ cõstitutũ. post quẽ lunã infra hos errantes inerrantesq;.

De stellarum uectatione & motu.

Enophanes stellas quæ in nauigiorũ summitatibus uisunt᷑ nubeculas esse ad motũ nescio quẽ pterfulgentes. Metrodorus emicantes ex oculis fulgetras cum pauidi pculsiq; cernunt.

De significatione syderũ: siue ut nõnulli assignatione. & quomodo hyems & æstas fiant.

P Lato significationes (ita uocant aeris insignes mutationes æstiuasq; & hybernas sub stellarũ ortus occasusq; fieri/solis/ lune/ reliquarum/ q;/tum errantiũ/tum hærentiũ. Anaximenes propter lunam nihil: sed ꝑpter solem mõ. Eudoxus. Aratus ꝑ pter cunctas cõmuniter stellas. Hoc enim in his uersi bus inquit.

Namq; hæc signa deus p cœlum splendida fixit.
Sydera distinguens: totum prouidit inanum.
Temporæ quæq; suo rerum stellantia signa.

De substantia solis.

A Naximander orbem esse dixit octo & uiginti partibus/terra maiorẽ: absidem curriculi rotæ similem habentẽ/ cauã/ignis plenam. Huius quadam ex parte effulgere ignem. similiter atq; per ti/ biæ foramen ad nos emissum quẽ esse solẽ. Xenopha nes ex igniculis solẽ coagmentatũ ex humidis uapori bus collectis/aut nubem ustulantẽ. Stoici ignituz qd Intelligentiæ pticeps ex mari existens: & pmulto igne cõpactum. Anaxagoras. Democritus. Metrodorus: globum ferri candẽtem: aut saxum ignitũ. Aristoteles globum ex quinto corpore coactuz. Philolaus pytha goreus solem uitri modo plucentem/accipere ab igne cœlesti splendorẽ: acceptumq; ad nos transmittere/ & tanq̃ pcolare/adeo cœlestem ignẽ soli assimilẽ esse: ex quo ꝑdire solem & simile quid speculi: tertiãq; indea speculo lucẽ ad nos p reflexionem dissipari. Hanc enĩ

nos solem uocare/quasi imaginis imaginē. Empedo cles soles duos. horū unum quidem ignē primarium &(ut ita dicaȝ)exemplarē:e regione semp reflexi simu lacri sui constitutū. Hunc aūt solem qui uisitur reper cussum simulacrū esse eius qui in altero est emisphæ/ rio/aere ignito illo quidem pleno. ab orbiculata uero illud terra in solē crystallinū repcussuȝ:unaq; cū ignei illius motu raptum: ad summā effulgentiā esse ignis terram ambiētis. Epicurus glebulentum spissamentū: punicosum:exesos intra meatus ignitum.

De magnitudine solis.

a Naximander solem quidem terræ æqualē. cir/ culum uero quo uectat̃. & unde spiraculū ha bet/septies & uicies terra maiorem. Anaxago/ ras multis ptibus pelopōneso maiorē. Heraclitus lati/ tudine pedali. Epicurus oīa pdicta pbabilia esse dixit aut etiam tantū esse quātulus apparet:maiusculum mi nusculum.

De forma solis.

a Naximenes dilatatilē ad modum lamæ solem Heraclitus scaphæ modo leuiter pandū. Stoici conglobatū ut mundum ut sydera. Epicurus pdicta oīa defendi posse.

De solstitio & bruma.

a Naximenes cōcretiore aere & magis magisq; renitente relidi sydera. Anaxagoras aquilona lis aeris oblisu quē sol ipse ptrudens spissiorē censum obnixiorēq; facit. Empedocles solem a sphæri so uectabulo suo arceri reflectiq;:necnō a circulis sol/

ſtitiali brumaliq̃. Diogenes ſolem cũ ad tropicos p/
uenerit occurſante æſtui rigore extingui. Stoici ſolem
ſubiecti ſibi alimenti pcurrere tractum nec ultra pro/
gredi. eſſe aũt oceanum terrãue: cuius expiratibus pa/
ſcitur. Plato. Pythagoras. Ariſtoteles ꝓpter obliquita
tem ſigniferi hoc exiſtimant fieri p quem ſol tranſuer
ſus fertur: necnõ tropicis latera ſolis utrinq̃ cingẽtib9
Hæc aũt omnia facile in ſphæra cernuntur.

De diliquio ſolis.

t Hales primus ſolẽ deficere dixit. Luna eam ad
ppendiculum ſubeunte ut quæ terroſa natu/
ra ſit. hoc aũt ſpeculariter cerni ſubdito diſco.
Anaximãder obſtructo ſolaris in abſide ſpiraculo. He
raclitus ſolem ſcaphæ ſimilẽ eſſe: quo inuerſo defectũ
fieri: ut cauum ſurſum uerſus euadat. conuexũ uero
deorſum ad conſpectũq̃ noſtrũ uergat. Xenophanes
ſolem extingui iterũq̃ ad orientẽ alterũ fieri. Hic etiã
num menſtruã ſolis defectionẽ ꝓdidit: atq̃ abſolutã
defectionem ut noctis dies ſpẽm præbeat. Sunt q ag/
glomeratas ſub ſole nubes noſtrũ fallentes conſpectũ
ſolis aſpectum nobis adimere putent. Ariſtarchus ſo
lem hærẽtibus ſtellis annumerat. terrã uero circũ ſolis
orbem uerſat: itaq̃ eius inclinatõibus obumbrari ſolẽ
uoluit. Xenophanes cõpluris eſſe ſoles lunaſq̃ p ali/
os atq̃ alios terrarũ tractus ſegmentaq̃ & zonas. Quo
dam igitur tpe incidere ſolẽ in aliquod terræ ſegmen/
tum hoĩbus incultũ: ſicq̃ tanq̃ p inane errabundum

deliquium pati solem. idem solē in infinitū ꝓgredi dixit. uideri uero orbiculariter ferri præ immēsa intercapedine.

De substantia lunæ.

a Naximander circulū esse decem & nouē partibus terra maiorē: igne ueluti solis quoq; circulum plenū. Sic deficere lunā rotæ conuersionibus. similē enim esse uehiculari rotæ absidem cauā habenti. Hanc aūt ignis plenam uno tantū spiraculo. xenophanes nubē esse constipatā. Stoici temperamentū ex igne aereq;. Plato bona ex parte igne constare. Anaxagoras. Democritus ignitum conglobamentū campestria in se collis conuallisq; complectens. Heraclitus terram nebula obuolutā. Pythagoras quoq; ignitum lunæ corpus.

De magnitudine lunæ.

T oici maiorē terra arbitranť: quēadmodū & solem. Parmenides soli æquam a quo illuminari ipsam.

De forma lunæ.

T oici conglobatā esse: sicuti & solē. Empedocles disci similē. Heraclitus scaphæ: nōnulli cylindri. Configurari aūt eaȝ in septē modos. cū enim editur lunatā apparere. idest corniculantē/ deinde diuiduā: inde conuexā utriq; postea plenā. ab hinc uero cessim iam euntā. deinceps utrinq; conuexā diuiduam lunatam fieri. postremoq; sub noui luniū intermestrē latere. Configurari aūt hoc mō aiunt obūbrante eā ubiq; terra/ tū qua dāten9/ tū uero usqueq̄q; utiq;

subeuntem e regione concauitatis terræ.

De illuminatione lunæ.

Naximander peculiare ipsam lumē habere et
a si rariusculū Antiphon proprio lunā fulgore
splendere. uerum solis ingruētibus radiis ob/
rutum id hebescere. Quippe ita natura cōparato lāgui
dum ignem a prævalido hebetari: quod æque in aliis
usuuenire stellis. Thales quiq; ab eo denomīati lunā
a sole illustrari autumant. Heraclitus solem atq; lunā
eodē modo affici. ambas em̄ stellas in scapham confi/
guratas esse. Illustrati aūt ipsas sorbēdis spiraminibus
humidis ut conspicuæ sint: solēq; quidē splēdidius ut
qui in aere liquidore uectetur: at lunam turbidiore ex
quo & fusciorem esse.

De deliquio lunæ.

Naximenes absidis ore obturato fieri autumat
a Berossus restincta eius parte ad nos conuersa.
Heraclitus scaphæ conuexitate inuersa. Pytha/
goreorum quidā luminis repcussum obstructūq; po
suere: illum ab hac nostra terra: hunc ab antipodū fie/
ri. Recentiores flammæ suffectu sensum inardescentes
quo ad sta: is temporibus plenilunium absoluat: uicis
simq; ad inter luniū usq; tebescentia: sub quo prorsus
extingui. Plato. Aristeteles. Stoici. Mathematici cōsen
tiunt: mēstruas occultationes cum sole coeuntē lunā:
eiusq; splēdore obrutā præstrictamq; facere. Defectio/
nes uero in umbram terræ incurrente luna fieri: terræ
q; inter utrūq; sidus obiectu: aut luna potius obscepta.

Quam præbeat spém luna:& cur terrea uideatur.

p Ythagorei glebaceam ꝓpterea uideri lunam: quod habitetur quomodo & hæc terra nostra Sed & prægrandibus animantibus & plantis amœnioribus. Esse eñ decies & quinquies uiribus illas his pstantiores: nihil ex cremẽtitium emittẽtes. diẽ præterea totidem partibus lõgiorem. Anaxagoras inæqualitatem coagmẽti ex rigido glebulentoq; ꝑ parte concreti. ignem eñ & caliginẽ admixta indeq; lunam adulterinæ lucis stellã dictã. Stoici ꝓpterea nõ esse insolutile eius tõcremẽtum ꝙ multiplici substãtia cõstet.

De intercapedine lunæ quam a sole distat.

e Mpedocles lunã duplex q̃ a terra a sole interuallum abesse. Mathematici unde uiginti ptes a sole abesse lunã q̃tũ a terra ipsa3. Eratostenes lunã a terra abesse septingẽta & octogita stadioꝝ milia

De anno uertẽte & quantus uniuscuiusq; errãtium magnus sit annus.

a Nnus est. Saturni quidem annorum ambitus uertẽtium triginta. Iouis aũt duodecim. Martis duorum. Solis duodeni mẽses: totidẽ Mercurii & Veneris. Pariles eñ eorum cursus. Lunæ dies triginta. Hic eñ pfectus mensis ab luna ad intermenstruam. Cæterum quidam annum octẽnium esse existimauerũt: nõnulli annos undeuicenos. sunt qui undesexagenos. Heraclitus ex duodeni cenis annoꝝ millibus cõstare putat. Diogenes ex trecenis quinquage

nisquinis supra Heraclitianum. Alii ex septenis milli bus tricenis septuagenis septenis.

DE PLACITIS philosophorum naturalibus. LIBER TERTIVS.

c Ircunscripta in compẽdium in superiori bus libris cœlestiũ explicatione: quoruꝫ ipsoꝝ & sequentiũ luna confiniũ est. Cõ uertar in hoc demũ tertio ad ea quæ me/ teora .i. sublimia sublumiariaue dicunt. Ea autem sunt quæ a circulo lunæ ad situm usqꝫ terræ ptinent: quã ipsam in spheræ cõpræhensione centri ui cem obtinere putant: hinc aũt exordiar.

De lacteo circulo.

c Irculus est nubeculaceus in aere quidẽ assidue uisitatus. Appellatur aũt lacteus ꝓpter candi/ cantiam. Pythagoreoꝝ quidaꝫ stellæ esse effla grantiã a sua sede deciduæ. Hanc aũt qua peruolitauit tractum circulariter pussisse quo tpe aurigante phae/ tonte cœlũ conflagrasse dicit. Quidã solẽ iame indab initio illac iterfecisse. Sunt qui speculare esse uisuꝫ pu tent: sole fulgores in cæluꝫ referiẽte. Quod in arcu cœ lesti & in nubibus contingit. Metrodorus solis trans meatu fieri. Esse em̃ hunc solarẽ circulum. Parmenides spissi rariqꝫ mixturã lacteum reddere colorẽ. Anaxago ras terræ umbrã hac cœli parte consistere: cum sol ter/ ras subiens cœlũ usquequaqꝫ illustrare nõ potest. De/ mocritus stellaꝝ collucentiã multarũ paruaꝝ cõtigua

rumqꝫ inter se collustrantiũ ꝓpter ad stipationẽ. Aristoteles aridæ exalationis flãmigantiã pmultæ & continuæ. Quo eodẽmodo crinitũ ignem fieri.i.cometẽ. Hæc em̃ ambo sub æthera infraqꝫ errantes fiunt. Possidonius ignis coagmentationẽ syderæ quidem rõrem splendore uero densiorem.

De crinitis & emicãtibus & trabibꝰ & aliis id genꝰ

Pythagoreoꝝ quidam crinitã dixerunt stellam eẽ ex earũ numero q̃ in cœlo cõparent neutiq̃ assiduæ: sed q̃ statis tpibꝰ ambitu certo pacto exoriri denuo solẽt. alii obtutus nostri repcussum ad solem/ specularibus simillime speciebus. Anaxagoras Democritusqꝫ duaꝝ aut pluriũ stellaꝝ coitũ inuicẽ se illustrantiũ. Aristoteles ignitã siccæ exalationis cõcretionem. Strato syderis lumẽ densa nube obtentũ: qũo & in facibus fit. Heraclites ponticus præaltã nubem putat ab lumine supero illustratam. Hic causam affert pogoniæ.i. barbatæ aeræqꝫ & trabis & columnæ & huiusmodi qũo sane & oẽs peripatetici. Hæc enim ꝓpter nubis cõfigurationes fieri. Epigenes spiritum terreni quid habentẽ sublime ferri: inibiqꝫ ignescere. Boethꝰ liquatũ aerem huiusmodi spẽm ꝑbere. Diogenes crinitas stellas reuera esse. Anaxagoras micantes quæ dicũtur ab æthere scintillarum instar delabi: ideoqꝫ continuo extingui. Metrodorus solẽ uiolẽtius in nubes ingerentẽ scintillare. Xenophanes hoc genus oĩa ignitarum glomeramẽta nubiũ aut uibramenta esse.

De tonitribus/fulguribus/fulminibus/turbinibus & uorticibus.

a Naximander a flatu hæc fieri omnia. Quum enī obducta nube crassa uiolentius enixus: naturæ subtilitate atq; leuitate erumpit: ruptura quidē sonitum. distractio uero effulgentiam ꝓpter nigricantiā nubis efficit. Metrodorus quum in nubē spissitudine cōcretam adigitur flatus: fractura quideꝫ fragorem efficit: hiatu uero scissuraq; diffulget. Q đ si pernici impetu a solē feruorē rapuerit: fulmen intorquet. languidum uero fulmen in turbinē uertit. Anaxagoras cum æstus in rigorem impegerit: idest ætherea pars in aerē: sonitu quidem tonitrum. Nigricantis aūt nubis colore fulgetram efficit. Porro idem multitudine magnitudineq; luminis colligit fulmē. corpulentiore uero igne conficit uorticē: ut nubilo turbinē. Stoici tonitru nubium collisionē fulgur accensionem ex earum attritu fulmē/uegetiorē/effulgentiam/ut turbinem languidiorem. Aristoteles ex arida etiānum uaporatione hæc fieri quæ ipsa cum in uuidam incidit: exitumq; æluctata est: attritu quidē atq; effractura tonitrui frangorē edit. Aridi aūt calefactione fulgetrum turbines uero ac uortices materiæ redundantia quam uterq; secū arripit: feruidiorē quidē turbo: crassiorē uero uortex. De nubib9 pluuiis/niuib9/grādinibus.

a Naximander nubes quidē fieri crassescente q̄ maximus aere: uel potius eo coacto imbres ex

primi:niuem aũt cum aqua delapsando glatiatur. grã dinez uero quũ quid madido spiritui obducitur. Metrodorus aquoso uaporis sub ductu cõcrescere nubes. Epicurus ab expirationibus.conuolui aũt grandinez ac pluuiam longo præcipitio compactilem.

De arcu cœlesti

a Ffectionum quæ sublime fiunt:partim p substantiam fiunt/ut imber/ut grando:partim p. speciẽ nullam suam habentes substantiã/ ut ecce tibi nauigantibus nobis continens cieri uidet̃. Per huiuscemodi nimirum speciem existit arcus cœlestis. Plato a chaumante genus eum ducere mortales rei miraculo adductos finxisse:adludente uidelicet ad nõis originem fabula. Vnde Homerus. Purpuream ueluti mortalibus explicat uim. Quo circa fabulãtur qdam taurino illum capite sorbere flumina. At uero quonã modo fiat quæritur. Videre igitur nos constat p lineas aut rectas aut fluxas:aut deniq3 refractas:lineas inquam incertas cogitatione pspectiles & corporis expertes. Ac p rectas quidẽ ea quæ in aere sunt uidem9: aut quæ post gemmas plucentis:aut cornu pspicuũ. Hæc eñ subtilissima natura constant. flecti aũt lineas in aqua cernimus. Flectitur eñ uisus propter aquæ materiam densiorẽ:quæ causa est cur in mari flexos procul remos uideamus. Tertio modo refracta uidemus: cuiusmodi specularia sunt/huius generis cœlestis arcus affectio. Siquidẽ animaduertere oportet:uuidã exala

tionem in nubem uerti: subindeq; in exiguas sensim stirias rotantes ,pinde in occiduales uergente sole par tes: necesse est arcum totū ex aduerso soli uisitari, quā/doquidem uisus stiriis offensis refringit' ex quo fit ar cus. Sunt aūt stillæ nō figuræ forma: sed coloris. Estq; primus eius color rutilus. secundus purpurisseus ac purpureus: cæruleusq; tertius ac uiridis. Videam9 igi tur ne rutilus ,ppterea sit q; claritas solis ingruens si/mulq; syncerus solis splendor refractus: rubentē effici ant puniceūq; colorem. Secūda pars eius turbidior ,p pter stellas: splendoreq; dilutior propterea purpuris/sea q; hoc rubentis remissio fit. Turbidus item illo ir/roransq; color in uiridem tandez desinit: hoc reipsa sic ,pbare licet. Si quis eñ soli aduersus aquaz ore sumat & ita insputet: ut stiricidia repercussum in solē habeāt actutum cōpetit cœlestis arcus imaginem factam: hoc q; lippientibus contingere solet cum in lucernā intuē/tur. Anaximenes arcum fieri autumat radios sole suos in nubem eiaculante/densam/crassam/ atramq;. Cogi eñ eos super eam nubem quā penitus dirimere nō ua leant. Anaxagoras solis irradiationem densa nube rep cuti: ex quo existere arcum. nunq̄ nō aduersum illum syderi speculariter ip̄m afformanti. Itidēq; causat' idez in geminatis solibus qui circa pontum existere solent Metrodorus cū trans nubē sol psplenduerit. nubē qui dem ceruleā reddit. splendorem uero rutilat.

De uirgulis.

Ffectiones quæ in uirgulis & geminis solibus
a existunt partim p substantiã: partim p speciem
fiunt. Quippe cũ nubes quidem cernant̃.co/
lore uero nõ proprio sed alieno cuius spẽm præferũt.
In his aũt oĩbus quæ p naturam affectiones existunt
quæq; per accessionem iuxta contingunt.

De uentis.

Naximander uentũ aerem fluidum subtilissi/
a mis eius humidisq; partibus a sole aut citatis:
aut illiquefactis. Stoici omnẽ flatum aerẽ esse
fluxum. p locorũ aũt uarietate appellationes inde edi
ueluti a caligine & occasu zephyrus.idest fauonius di
citur.ab exortu & sole sub solanus atqui a septẽtrioni
bus flat aquilo & qui ab humeribus locis/ aphricus.
Metrodorus humido expiramẽto a sole efferuefacto:
flatus impetuʒ cieri.Statos uero anniuersariosq; aqui
lones crassescente ad septẽtriones aere existere:cum so
le nimirum collapsanti iam a solstino retrogrado.

De hyeme & æstate.

Mpedocles & stoici hyemeʒ quidem fieri aere
e præualente:suaq; densitate sursum uersus eni/
tente cõtra æstatẽ igne aerem deorsum protru/
dente. Circunscriptis a nobis supis.terrestria quoq;
mẽte pagranda. De terra & q̃ eius essentia quãtaq;.

Hales & qui eum secuti sunt unam esse terram
t Oecetes pythagoreus duas:hanc & antipodũ:
quã antichtona uocãt. Stoici hãc unã finitam

xenophanes inferna ex parte in infinibilem alitudinẽ radices egisse. igne aũt & aere concretam. Metrodorus terram sedimentũ feceꝗ aquæ: solem uero aeris.

De figura terræ.

t Hales & Stoici: eorũq studiosi globosam terram. Anaximander colũnarem. Anaximenes mensæ similẽ. Leucippus tympani. Democritus latitudine disco assimilem: in medio aũt cauam.

De situ terræ.

t Haletis æmuli terrã mediam. xenophanes primam in infinitum fibratam. Philolaus pythagoreus ignẽ medium: quippe uniuersi focum Secundã antichthonẽ idest antipodũ terram. Tertiam quã incolimus cum antichthoni e regione sitam: tum circum eam uersatilẽ: que causa est ut qui illaꝫ habitãt a nobis non uideant̃. Parmenides primus habitabilis tractus præfiniuit citra duos circulos / solstitialẽ / brumalemq.

De inclinatione terræ.

l Eucippus ꝓcubuisse terram meridiẽ uersus ꝓpter illarum partiũ solutilem raritudinẽ: nimirum aquilonaribus partibus ꝙ frigoribus obriguerint congelatis / austrinis cõtra æstu fatiscentibus Democritus meridianã uniuersi partem infirmiorem esse: ex quo augescentẽ terram illa parte cernuam ꝓcidisse. Aquilonares eñ partes intemperie: austrinas cõtra temperie præditas. Idcirco nõ ab re terrã illa degrauatam pte qua & frugibus exhuberat & auctu.

De motione terræ.

c Aeteri terram manere. Philolaus uero pythagoreus circum ignē uerti obliquo in circulo similiter soli & lunæ. Heraclides pōticus. Ecphātus pythagoreus cient quidē terram: uerum haud q̈q̄ ꝓmouenter. rotæ uero instar cardine suo nixaꝫ: ab occasu ad exortum circa eum uolui. Democritus iam inde a principio multiuagam fuisse: tum ꝙ parua: tum ꝙ leuis esset: ꝓcedente uero tempore addensatam sua ꝑtemole ; libratam constitisse.

De dimensione terræ quotq; eius circuli.

p Ythagoras terram ꝓportione extremi ambiētis in quinq; zonas distributam. Septētrionalem. Solstitialē. Hyemalem. Aequinoctialem. Australem: media quarum dimetitur terrā. ꝓpter hoc torrida dicta. Hæc aūt tanq̄ habitaculum est quæ æstiuæ/ hybernæq; media est: inter utramq; tēperata.

De terræ motibus.

t Hales ac Democritus terræ motuū causam aquæ assignant. Stoici uero hoc modo dicunt terre motus humor est/ in terra/ in aerem dissipatus & erumpens. Anaximenes ariditatem/ raritudinemq; terræ in causa esse terre motuū: quarum illā generare æstus. hanc uero imbres continuos. Anaxagoras aera terram subeuntē: rursusq; callosam eius superficiem offensantē: nec erumpere ualenteꝫ: tremule qua arcetur quatere. Aristoteles ꝓpter frigoris circū obsi/

ſtentiã ſuperne ipſam inferneq; ambientis. Calor enĩ utpote leuis ſurſum ſemper euadere geſtit: ex quo ari/da euaporatio diſcluſa & intercepta terræ rimas diſcu/neare/luctam/intuſq; fluctuãs/ terram hunc in modũ concutit Metrodorus nullum corpus in accõmodato ſibi loco moueri niſi quis impulerit aut actu detraxe/rit. Quãobrem nec terram ut e natura ſua poſitam mo ueri. quedam uero eius loca migrare in alia. Parmeni/des. Democritus terram tantũdem undiq; cœlo diſtan tem in æquilibrio manere: nullo ipſam momẽto quo magis huc atq; illuc uergat pellente. eapropter uibrare modo nõ etiam moueri. Anaximenes terram ꝓpterea moueri ꝙ eius latitudo inuectetur aere. Sunt qui ter/ram dicant innare aquæ platani in modum aſſamento rumue quæ cauſa eſt ut moueat̃. Plato motus omnis ſex in modos tribui/ſurſum/deorſum/dextrorſum/le uorſum. Vltro deniq; & citro: at nullo eoꝝ terrã mo ueri poſſe. Quippe in infimo undiq; ſitam: ita hac de cauſa immotam manere: ut nulla prorſus in parte præ grauans quid habentẽ quo magis illorſum ꝓpendeat At uero locos quoſdam eius præ raritate quati. Epicu rus non ab horrere a uero pulſari ipſam: & ueluti ſuc/cu ſam motari ſubiecto illi aere craſſo & uuido. Cõſen taneum etiam eſſe rimulentis eius imis partibus ſub eunte flatu: in cuniculoſaſq; cauernas eius inſinuante ipſam contremiſcere.

De mari unde conſtet & cur amarulentum.

a Naximander mare primariæ humiditatis reli/
quias esse:cuius ignem plusculã assiccasse par/
tem.reliquam aũt feruoris ui in alienũ degene
rasse saporem. Anaxagoras principio inquit humore
stagnante solis circũflexu obusto:sicq; pingui euapo
rato reliquum in salsugine; amarulentiamq; subsedit
Empedocles perustæ terræ sudorem elutis per summa
terris amaruisse. Antiphon sudorem æstus ex quo re/
siduus humor amarefactus efferuescendoq; in salsila/
ginem incoctus est:ut in omni sudore accidere solet.
Metrodorus mare p terras excolatum terrenum lento
rem resipuisse.perinde atq; solent quæ p cinerẽ diffun
duntur. Platonici q̃rum elemẽtaris aquæ rigoris ui ex
aere concretũ est/dulce euasisse.q̃rum uero a terra obu
stulata conflagranteq; suffitum est falsum.

Quomodo reciprocationes maris & æstus fiant.

a Ristoteles.Heraclitus a sole ea fieri autumant
plærosq; enim illũ flatus sua secum circunfle/
ctere uertigine:quibus ingruẽtibus atlanticũ/
q; mare protrudentibus/ipsum extumescere:æstumq;
efficere:quibus tandem sopitis sese æstum colligente;
cessim ire:idq; esse reciprocationem.Pytheas massilien
sis maris accessus lunæ incremento fieri: decremento
autem recessus. Plato in elationem quandam causam
confert. Aquas enim cuiusdam specus hiatu sustol
li & late effluere: subindeq; eodem refluere: ex quo
undabunda maria iactari. Timæus flumina causatur

per celtarum mõtis atlanticum irrumpentia: ꝓtruden do em̃ impetu suo mari æstuȝ ciere. Contraqꝫ remisso mare retro denuo agere: æstumqꝫ refluuȝ facere. Seleucus mathematicus mouens ipse quoqꝫ terrã: circuma-ctui motuiqꝫ eius occursare lunæ uertigineȝ dicit: quo impetu colligente se inter hæc duo corpora flatu: & in atlanticũ irruente ꝓbabili ratione conturbari mare.

De area.

e Nimuero area hunc in modum cõficitur: quũ inter lunã aliudue sydus uisumqꝫ nostrũ crassus aer nebulosusqꝫ iteruenit: ab illo uisus noster confestim reflectitur: laxiusqꝫ circunfundit᷑: quo deinde in syderis orbem incurrente duntaxat secũduȝ circunferenriã: continuo circulus uidetur circa sydus existere. huiusmodi aũt uisitatus circulus area ꝑpter ea dicit᷑ qm̃ illic assiduæ est area. esse em̃ ibi hmõi simu lacrum uidet᷑ quo nuper uisus crassior inciderat.

PLVTARCHI Cheronensis de placitis decretisqꝫ philosophorum naturalibus LI. IIII.

p Erlustratis mundi partibus pergam iam inde ad ea quæ singillatim explicantur.

De nili exuperantia.

t Hales aquilones anniuersarios aduersos egypto flantis/nili exuperantiam attollere: utiqꝫ emissariis eius turgefaciendo mari obstructis Euthymenes massiliensis oceano: & exteriore mari sua ꝑte natura dulci niluȝ expleri. Anaxagoras æthiopiæ

niuibus æstate quidem liquefactis. hyeme uero nigẽ/
tibus. Democrit9 ad septẽtrionem soluta diffusaq; sub
solstitium niue: nubila ex uaporibus cogi: quibus a
statis aquilonibus in meridiem egyptũq; propulsis ci
tatissimos imbres fundi. quibus stagna redundent ipe
q; amnis nilus. Herodotus illuz ex suis tantũdem fon
tibus hyeme æstateq; inuehere. hyemæq; tamen mino
rem uideri cuius causam in sole esse: quippe qui illo tẽ
pore anni proxime ægyptũ accedat: eiusq; fluenta sor/
beat. Ephorus historiæ scriptor ægyptum ꝑdidit æsta
te totam laxari: & ueluti uim undarum exudare. sugge
rere etiãnum illi arabiam & libyen soluto earum areni
doq; solo. Eudoxus egyptiorũ sacerdotes huius cau/
sam in pluuias referre aquas tradit: anniq; temporum
circũobsistentiam idest antiperistasim. Etenim cũ no/
bis est æstas qui sub solstitiali circulo agimus: tunc il
lis hyems est qui sub brumali ad ꝑpendiculum inco/
lunt: propterea nili aqua alueos superans expatiaẽ per
ægyptum.

De anima.

t Hales primus animã censuit naturam esse irre
quietam uel suapte uicitabilẽ. Pythagoras nu
merum seipsum cientem. numerum aũt ꝑ mẽ
te accipit. Plato substãciam intellectilem p sese agitabi
lem: ad numerũ se mouentem harmonice emodulatũ.
Aristoteles entelechian primaz corporis: naturalis po
tentia instrumenti uitam habentis. Entelechian autem
idest uerbum ex uerbo pfecti habiam: ꝑ efficientia in

telligere oportet. Diarchus elementorum quattuor harmoniã. Asclepiades medicus sensuum coexercitamentũ

An corpus anima & quæ eius essentia.

h I omnes prædicti corporis expertem aĩam ponunt suapte ipsam natura citabilẽ dicẽtes: substantiamq́ intelligibilẽ. naturalis insup instrumentarii actum ppetuum uitam habẽtis. Anaxagorei aeris esse instar dixerunt corpusq́. Stoici feruidũ spiritum. Democritus ignitũ quiddam ex naturis concretum mente perceptis: globosa iis quidem ideas habentibus. Igneam aũt potentiã: idq́ corpus esse. Epicurus temperamẽtũ ex quattuor/ex quali igneo/ex quali aereo/ex quali spirabili/ex quarto quodã innominato: quod ipsum sensile est. Heraclitus aiam mundi expirationem eorum quæ in eo sunt humidorum. animantium uero animam simul ab extraria expiratione: simul ab ea quæ intra eas fit congenitam esse.

De partibus animæ.

p Ythagoras. Plato summa quidẽ ratione aĩam bipartitam. hinc em̃ rationem illinc stare irrationalitatem: accuratiore uero & exquisitiore tripartitam. Irrationalẽ enim partem in iracundã aiũt cupidamq́ dimensilẽ. Stoici octo ex partibus cõstare dicunt aĩam quinq́ quidẽ sensibilibus/uisitatrice/auditrice/odoratrice/gustatrice/tactrice. Sexta uero locutrice. Septima pro seminatrice. Octaua deniq́ principe ipsa: a qua ipsa prædicte oẽs p accõmodata sibi in/

ſtrumenta inſtruunt octonis polypi ſimillimæ bra/
chiis. Democritus ac Epicurus bipertitã aĩam & rõnē
quidē habentē in pectore ſitam. irrationabilitatē uero
ſparſam p totius cõpaginem corpis. Democritus oĩa
inquit corpa cuiuſdã modi aĩæ participantia ſunt: uel
mortua: etenim inquit pſpicimus ea caloris cuiuſdam
participia eſſe pluſculo iam difflato.

Quid animæ principatus: & qua in parte.

P Lato. Democritus in toto capite. Strato in ſup
ciliorũ interſtitio. Eraſiſtratus circa mẽbranam
cerebri quam epicranidē uocat: quaſi dicas po
caluium. Herophilus in uentriculo cerebri qui idem
baſis eius eſt. Parmenides. Epicurus in toto pectore.
Stoici ad unũ toto in corde uel ĩ cordi obuerſante ſpũ
Diogenes in arteriaco cordis uentriculo qui aĩalis id
eſt ſpirabilis eſt. Empedocles in ſanguinis cõcretione.
ſunt qui in ceruice cordis nõ deſunt qui in inuolucro
cordis: nõnulli in præcordiis. Recẽtiorum quidã per
uadere a capite ad precordia. Pythagoras uiuificã uim
circa corrationatiuam autem & intellectiuam circa ca
put eſſe.

De motu animæ.

P Lato nunquam non mouentem animam: mẽ/
tem autem immotam duntaxat tranſgreſſibi/
li motu. Ariſtoteles immobilem aĩam motio/
ne omni primigenia: accidẽtarie uero nõ exortem: quẽ
admodum ſpecies corporum.

De immortalitate animæ.

Pythagoras. Plato aiam mortalitatis immunẽ. Exeuntem eñ in animam uniuersi ad sui gene ris naturas subuolare. Stoici aiam corpe exeũ tem si inualidior sit: una cum concrementis subsistere cuiusmodi esse imperitorum animas. Sin strennua sit quales sunt sapiẽtum/ad flagrantes usq̃ naturas eua/ dere. Democritus. Epicurus mortalẽ: unaq̃ cum corpe emoriẽtem. Pythagoras. Platoq̃ rationis quidem com potem ptem nõ interiturã. aiam enim tametsi deus nõ sit: opus certe æterni dei esse: rõnis aũt exortem partem interituram.

De sensibus sensilibusq̃.

Stoici sensum hoc modo definiũt. Sensus est appræhensio sensorii uel compræhensio. Sen sus aũt multifariã dicitur: & habitus enĩ & po tentia & actus imaginatioq̃ cõpræhensiua p sensoriũ fiunt: ipseq̃ in super octauus principatus a quo cæte/ ra omnia constituunt. Rursus sensus dicuntur spiri/ tus intelligentiæ compotes ab ipso principatu ad in/ strumentarias partes stationes agentes. Epicurus pars est inquit sensoria sensus quæ eadem facultas est: sen sumq̃ ipsum qđ est sensus effectum: ut bifariaz ab eo sensus dicatur: sensus quidem facultas ipsa. Sensibile aũt effectum. Plato sensum existimat animæ & corpo ris cõmunionẽ ad externa spectantem. Vis eñ est ani/ mæ: instrumẽtum uero corporis. ambo aũt appræhẽ dentia sunt eorũ quæ extrinsecus educuntur. Leucip/

pus: Democritus/sensum/& intelligentiam simulacris rerū fieri extrinsecus occurētibus: nulliq́ sensum cōtingere cui nō huiusmodi imago occurrerit.

Veri nec ne sint sensus: & uisa.i.phantasiæ.

Stoici sensus quidem ueros: uisorum aūt quædam uera/quædam uero uana. Epicurus oēm sensum/omneq́ uisum uerum. opinionū aūt partim ueras/partim uero falsas. Enimuero sensus uno modo fallitur: quod est in mente explorabilibus: uisum uero duobus. Sensilium em̄ simul uisum est & intellectilium. Empedocles & Heraclides singulos sensus ꝓpter accōmodatos meatuum cōmensus fieri: unoquoq́ sensilium congruēter singulis hærente.

Quod sint sensus

Stoici speciales quinq́ sensus/uisum/auditum odoratum/gustatū/ tactum. Aristoteles sextū quidam nō ponit uerum cōmunem sensum: cōpositarum specierum existimatorē: ad quem sensus omnes simplices sua quisq́ uisa referunt: in quo ipso transitus ab uno ad alterū: ueluti figuræ aut motꝰ spectatur. Democritus pluris obuersari sensus animantibus rōnis cōpotibus: diisq́ & sapientibus.

Quonammodo fiat sensus & prænotio seu anticipatio & rationis habitus.

Stoici cū homo natus est inquiunt: principem habet animæ partem/uicem implentē mēbranæ scriptorie: & enim in ea singulas notiones

adnotat:& tanq̃ litteris mandat. Primum adnotandi genus est quod p̄ sensus fit. Qui eñ cuiusuis rei sensum appræhẽderunt:uerbi gratia candidi abeunte cõfestim eo memoriã eius habẽt. Vbi aũt eiusdem generis complures factæ sunt memoriæ/cum usum habere dicũt. Vsus eñ & experimẽtum multitudo est eiusdem generis sensuum. At uero notionũ naturales quidem prædictis modis fiunt:citraq; ullũ artis adminiculum. altare aũt iam disciplina curaq; adhibitis. Cæterum hæ notiones modo uocant̃:ille uero prenotiones quoq;. Proinde rõ aqua rationales nuncupamur ex prænotionibus cõsummari dicit̃ per primũ septenarium. Porro conceptus mentis uisum est cogitationis aĩalis rationabilis. nam uisum cum aĩæ appellitur rõnabili/tum demũ sensum uocatur. A mente nomen græce denominatũ. Proinde cæteris oĩno animãtibus huiusmodi uisa nõ accidunt cuiusmodi certe diis nobisq; adeo accidunt:illaq; uisa tm̃ sunt nõ etiam sensa. Quæ uero nobis accidunt:genere quidem uisa sunt. specie aũt sensa. Perinde atq; stateres & denarii:ipsi quidem p̄ se denarii & stateres sunt. Quod si in nauigii mercedem dentur:tum præterq̃ q̄ denarii sunt portoria etiam fiunt:

Quid inter sit inter phantasiam .i. uisum: & phantaston idest uisi efficiẽs phantasticonq; & phantasma idest adulterinum inaneq; uisum.

C Hrysippus differre inter se quattuor hæc.phã

tasia.quidē igit̃ affectio est in aīa facta:quæ sui quoq̧ efficiens præfert:ueluti cū oculis pſpicimus album:affectio est in aia p uisum facta:huicq̧ affectioni dicere possumus subesse albū quod ciet:pindeq̧ erit si per tactum aut odoratum huiusmodi affectio fiat. Dicta est igit̃ græce phantasia a lumine:ut em̄ lumen & ea quæ collustrat demonstrat:ita phantasia ipsa se demōstrat: & sui quoq̧ conficiens. Phantaston est phantasiæ efficiens/ut albū/ut frigidū/ oīno quicquid aīam citare ptō.i. phātaston. Phantasticon inanis est attractus affectus inquā in aīa a nullo phātasto factus:ueluti accidit in umbratilē pugnā exercētibus/manusq̧ inaniter intētantibus:ꝓinde uiso subiacet uisi quiddā cōficiens.inani aūt uiso nō item. At phantasma est ad qđ rapimur phantastico & inani attractu: cuiusmodi in mente captis furoreq̧ pcitis fiunt. Itaq̧ tragicus orestes cū inquit. O mater supplex oro te ne incute mihi sanguinarias coruscasq̧ pupillas.ipsæ em̄ ipsæ ꝓpter assiliunt me. Dicit hæc quidē ille ut furibūdus. nihil uero uidet etsi uidere uidet̃:ꝓpter quod ad illū electa ita inquit. Sta miserande tuis imo te in stragulis: cernis horum nihil quæ corā cernere reris. Queadmodū & apud Homerum Theoclymenus uates.

De uisu & quomodo uidemus.

D Emocritus. Epicurus per imaginū insertus uisualē arbitrāt̃ potētiā accidere:radiosq̧ quosdā ab oclis exertos sit̃ atq̧ subiectæ rei institerint

rurſus in eodem redire infertariq̃. Empedocles imagi nibus radios immiſcuit:idq̃ coniunctim imaginis ra dios uocauit. Hipparchus autumat ab utroq̃ ocl'o ad corporum lineamenta exporrectos:pinde atq̃ manu- um ad motu corpora ſumma ptrectante appræhenſio nem eorũ ad uiſualem uim referre. Plato p corradian- tiam uiſum fieri exiſtimat:lumine ab oculis quidẽ ex- erto ad aliquãtum interualli p cognatum ſibi aerem ef fluente. A corporibus uero illato occurſante illi: aerẽ- q̃ intermedium diffuſu a molituq̃ facilẽ/cum uiſuali igne intendẽte. hæc em̃ dicit' corradiantia platonica.

De ſpeciebus in ſpeculis editis.

e Mpedocles p effluuia fieri cenſet in ſpeculi ſu perficie coeuntia. abſolui aũt ab igne ex ſpecu lo excreto:prætẽtumq̃ ſpeculo aerem in quez pfluuia cogunt' ſecum tranſferente. Democritus. Epi curus ſpeculares ſpecies edi p imaginum ſubſiſtentias a nobis pdeuntium. Super ſpeculũ uero conſertatuz reliſuq̃ circũactarum. Pythagorici p uiſus refractionẽ Ferri em̃ uiſum ueluti in æs intentum. Simulac autem in ſpiſſitudinem eius ac terſitudinem adactus ſit:redi- re ipſum in ſeſe:pinde ac ſi manus porrecta/retro hu- merum uerſus reuocet'. poſſumus etiã his capitibus uti ubi ſupra de uidendi ratione quærebamus.

An uiſibiles tenebræ.

ſ Toici uiſibiles tenebras eſſe. ex uiſu em̃ ſplen doris quid illis obduci:ac ne interim quidem

falli uisū. nam reuera uidet q tenebræ sunt. Porro tenebræ cogunt aggregātq uisum ppterea hebetant: contraq lumen disgregat ac deducit uisum nostrū ad res usq uisui obiectas p aerem intermedium: ea ppter non cernere nos in tenebris: uerū tenebras modo ipas cernere. Crysippus intermedii aeris contētione cernere nos existimat. Lancinari enim aerē a spiritu usuali qui ab animæ principatu ad usq pupillam ptingit qui ipe cum in obiectum aera incurrerit/intendit eū turbinaliter/si modo sui generis nactus aera sit. Prodeunt autē ignei ex oculis radii haud quaq atri caliginosiue: propter quod uisibiles tenebras esse.

De auditu.

e Mpedocles auditum fieri spiritus allisu in cla uiculatam aurium partē introrsus anexam quā tintinabuli uicem præbere dicit: utpote celso loco sitam pulsuiq obuiam. Alcmæon audire nos inani intestinaq aurium parte: hocq esse q spiritu irrūpente psonet. omnia namq uacua sonitū edere solere. Diogenes interno capitis aere a uoce pulsato citatoq. Plato platoniciq feriri intestinū capitis aerem ad principatumq repercuti: sicq auditus sensum existere.

De odoratu.

a Alcmæon princip atū in cerebro esse: hoc igit nos odorari respiratiōibus ad sese odores euocanti. Empedocles cum pulmonū respirationibus odorem coinsertari. Cum igitur grauescit respiratio: propter asperitatem nos nō sentire: ut in iis uidere

est qui grauedine infestantur. De gustatu.

a Lcmæon humore teporeq; atq; adeo mollitie linguæ internosci sapores. Diogenes ppter fũgositatẽ mollitiẽq; liguæ: ppterq; cõmissas illi corpis uenas pfundi sapores ad sensum elicitos aĩæq; principatũ nõ aliter atq; a spõgia exuctos. De uoce.

p Lato uocem definit spm p os a mente ductum aeremq; ictum p aures ad cerebrũ: & sanguinem ad aĩam usq; traiectum. Dicitur aũt abusiue uox de brutis & inanimis ut & crepitus. Vox autẽ pprie dicitur articulata quæ est ex eo græce phone dicta q mente concepta illuminet. Epicurus uocẽ emissum esse a loquẽtibus pfluuium sonantibusq; & strepentibus. Id aũt pfluuium in conformia fragmenta. conformia uero dici teretia teretibus & scalena .i. imparium inter se laterum triangula: scalenis & triãgula sui generis figuris. His fragmentis in auris incidentibus uocis sensum confici: manifeste uero hoc declarari in utribus effluẽtibus fullonibusq; in uestes insputãtib9 Democritus quoq; aerẽ in corpora uniformia frangi: unaq; cũ fragmentis uocis cõuolui: eteniʒ monedulæ monedula assidet: ut est adagio uulgatum: atq; solet similem simili deus adere semp: ut in littoribus similes scrupi iisdem in locis uisunt/ alibi globosi/ teretes alibi/ & in cribantium in cerniculis uniformia coeunt in unum legumina ita ut seorsuʒ fabæ sint/ & seorsum cicera. Posset aũt hiis obiici: at eñ quonãmodo paucu/

la spiritus fragmenta numerosum spectaculi conses/sum explere possunt. Enimuero stoici negant aeré ex frustulis constare:continentéq; illum & ppetuum di/cunt nihil uacui prorsus habenté. Simulatq; aūt spiri/tu pulsetur/undabundum feerri orbibus rectis in infi nitum quoad obiectum aerem impleuerit:haud secus atq; in piscinam lapide misso:q̄q̄ ipa orbiculariter mo uetur.aer uero globose. Anaxagoras uocé edi durius/culum aerez offensante spiritu:a quo relisum illum ad auris perferri:quo eodémodo echo quoq; fieri.

An incorporea uox & q̄uo fiat echo.

PYthagoras.Plato.Aristoteles icorporeā echo: nō enim aerem esse:sed figurā aeri hærenté:ae/risq; supfitiem certo quodā pulsu factā:at su/perficies omnis corpis expers est. etenim tāetsi cū cor pore agitet̃:nullo tamé prorsus corpore constat. Simi liter atq; inflexa uirga supficies quidé nihil patit̃. Ma teria aūt est quæ flectit̃. Stoici uocem corpus esse sic colligunt. Omne agens inquiūt aut faciés corpus:at/q uox & facit & agit. Quippe quā audimus: sentimus q; auribus appulsaz:& in eis exprimenté: ueluti annu lum in cæram. Ad hæc oē oblectans aut conturbans corpus est. At oblectat nos cōcentus & conturbat di/screpantia. Deniq; oē agitabile corpus est. uox aūt agi tatur:& in locos leues incidit repcutit̃q; pilæ in mo/tum in parieté adactæ: pinde in ægypti pyramidibus unica uox facta quaternos quinosq; adeo sonos edit.

Vnde sensibilis anima quidq; principatus eius.

Toici censent summã animæ partẽ principatũ esse:uisorũq; illũ & assensuum:sensiũ & appetitionum effectorẽ quã rationationẽ uocant. Ab hac aũt animæ principe parte aliæ septem enatæ & tanq̃ appendices ad corpus traducant̃ cirrorum polypodis instar. Harum septẽ animæ partiũ quinq; sunt sensoriæ uisus/odoratus/auditus/gustus/tactus/quarum uisus spiritus est a principali animæ parte ad oculos ptinens. Odoratus spũs ptingẽs a principatu ad narium fauces. Gustus a principatu adusq; linguam ptingens. Tactus spiritus a principatu ad supficiem ptendens rerum tactui facile sensili obnoxiatum. Reliquarum partium altera semẽ dicitur:quod ipm etiãnum spiritus est a principe animæ parte peruadẽs ad genitalis usq; meatus. Altera uero uocalis a zenone dicta quã & uocem uocant. Spiritus est a principatu ad linguã & arteriam ptinens aliasq; sibi accõmodatas instrumẽtarias parteis. ipse aũt principatus in capite nostro cõstitutus est tanq̃ in mũdo:utpote conglobato.

De respiratione.

Mpedocles primam animantis respirationem fieri humore recens editorũ partuum abscedẽte. externo aũt aere in exhaustam inanitatẽ subeunte atq; ad hiantia uascula puadente. deinde expirationẽ:insito iam feruore erumpẽdi impetu ingressum aera extorsus ꝑpellente:ab his inspirationẽ: aere illo

extrorſus redeunte aditumq̧ uiciſſim extrario præben te:qua ipſa optinente cū ſanguis p faciem ſuffuſus:ae rem affluētia ſua p nares reliſerit ſub ipſius exceſſu ex pirationeȝ fieri.Quo ipſo rurſus ſanguine/ſua p ueſti gia redeunte:aereq̧ in deſtitutos ab eo locos ſubeunte inſpirationem.Hoc aūt aſclepiades Clepſydræ docet exemplo ideſt uaſculi in imo pertuſi oblonga in ſum mo fiſtula.& quidem pulmonē infundibuli ideſt fi/ ſtulæ inſtar conſtituit.Reſpirationis aūt cauſam inte/ ſtinam pectoris ſubtilitatē autumat:ad quē extrarium aera affuere:craſſiore natura concretum uiciſſimq̧ re/ troagi:pectore nec eum admittere/nec eo carere ualēte: reſiduaq̧ ſemp in pectore ſubtilioris aeris parte (non omnis eñ excernitur) hanc iteruȝ extrinſecus ab illo grauiore impetu.Hæc aūt aſclepiades cucurbitulis me dicinalibus ſimilia eſſe dicebat. Porro reſpirationē li/ beram ſpontaneāq̧ contractis fieri aiebat tenuiſſimis pulmonum meatibus:inteſtiniſq̧ eorum coartatis fi/ ſtulis.Hæc enim noſtræ eſſe ſpontis arbitriſq̧.Hero/ philus potentias reliquit cicatriculas corporibus hæ/ rentes/in neruis/in arteriis/in muſculis.Pulmonē igi tur exiſtimat diſtractionis contractioniſq̧ naturaliter appetētem.unde & alias pulmonis functiones eſſe:ut ſpiritus attractum extrinſecus.Quem quidē ipſum ſi mulatq̧ extrario aere diſtētus nō iam attrahere poteſt. eius aeris redundātiam in pectus reiicere:continuoq̧ p ſecundam pulmonis appetitionē.Hunc eundē ſpm

pectus ad sese traducere.expleto deinde nec iam ad se trahere ualenti pectore:demum in pulmonē redundātiam spūs refluere:inde foras excerni ita corporis ptes inter se afficere reddendis subinde uicibus expletu exhausuq; facto. Proinde in pulmonibus quattuor omnino motiones esse. Primam p quam aerē extrinsecus euocant.Secundā per qua3 id aeris externi quod intra se conceperunt ad pectus demigrat. Tertiā per quam id quod ab illis pectus sibi cōtraxerat:rursus ad sese recipiunt. Quartam deniq; p quam a pectore receptum subinde foras regestāt.Harumq; motionū duas distētiones esse.unam intrinsecus/& alteram a pectore.duasq; item cōtractiones:unam qua spiritū ad se pectus elicit:alterā cum insinuatū spiritū in aera egerunt ipsi. Pectoris uero duas tm̄ motiones esse:dilationem quidem cum a pulmone spiritum euocat.cōtractionē uero cum acceptum uicissim reddit.

De affectionibus corporis: & an condolescat necne illi anima.

Toici affectiones quidem in locis esse affectis. Sensus aūt in aīæ principe pte.Epicurus & affectiones & sensus in locis esse affectis. principatum eñ affectionis immunē esse. Strato & affectus animæ & sensus in principatu esse.non aūt in locis affectis cōstitutos.Quippe cum in aīa sita sit tolerantia: quod pfecto in atrocibus asperisq; rebus deprǽhēdi: necnon in uiris fortibus ignauisq;.

DE PLACITIS decretisq́ philosophoꝝ natu ralibus.LIBER.V.& ultimus. Guilielmo Bu/ deo interprete.

De diuinatione.

P Lato & Stoici diuinationē introducunt p instinctum afflatumq́ diuinū qui fanati cus furor est:feruorq́ lymphatic9:p som niorum imaginamenta chaldæorūq́ ob/ seruationes & augurum disciplinā.Hi aūt plærasq́ di uinationis parteis probant. xenophanes & Epicurus diuinationem oēm sustulerunt.Pythagoras imolatri/ cem tm̄ improbat.Aristoteles & Diarchus per instin/ ctum solum lymphaticum inducunt:perq́ somnia:ī/ mortalem ipsi quidem aīam neutiq̄ putantes. cuiusdā uero numinis participem.

Quomodo fiant somnia.

D Emocritus somnia fieri aduentitiis appulsisq́ imaginibus.Strato mente in somniis ea natu ra quæ rationis expers est quodāmodo præ/ ualentius sentiente.Propterea q́ citata a cognitiua po/ tentia.Herophilus somnia diuinitus inspirata e neces sitate esse:naturalia autem fieri anima cōmodarum sibi rerum effingente simulacra:quæq́ ab his futura sunt. Ex utroq́ uero genere temperata i maginum appulsu fieri cum quæ expetimus uidemus cuiusmodi iis acci dunt qui amicas in somniis attrectare uidentur.

Quænam genitalis seminis substan/ tia sit.

a Rristoteles semen esse inquit quod cieri in se se potest: ad tale quiddam conficiẽdum quale idest ex quo ipsum cõcretum est. Pythagoras genituram ꝓbissimi sanguinis spumam alimẽti retri mentum: ut sangu nem quoqꝫ & medullam. Alcmæ/ on cerebri partem. Plato uertebralis medullæ defluui um. Epicurus cõuulsum quiddã a corpe & aĩa. Demo critus ex totis ꝓdit genitura corporibus: præcipuisqꝫ eorum partibus ueluti carnosis fibris & ossibus.

An corpus genitura.

l Eucippus & zeno corpus. esse enim animæ cõulsurã. Pythagoras. Plato. Aristoteles uim quidem genituræ incorporeã: ueluti mentem motricem. corporeã uero materiam profluẽtem. Stra/ to uim quoqꝫ seminis corpus utpote spiritalem.

An fœminæ semen emittant.

p Ythagoras. Democritus. Epicurus: fœminam quoqꝫ semẽ emittere. seminalis eñ meatus auer sos habere: propter quod ab usu inquiunt coi tus appetentiam habet. Aristoteles Platoqꝫ materiam quidem uuidam emittere tanq̃ sudorẽ colluctatione sed haud quaq̃ seminalem. Hi ppo emittere quidẽ fœ/ minas semẽ nõ minus maribus: sed quo ad generatio nem nõ conferat: ut quod citra uulnam excidat. unde nõnullas sæpenumero citra coitum ullum semẽ emit/ tere: præsertim quæ niduæ degant. Sunt qui a mare os sa lcarnes uero a fœmina esse contendant.

tudine/trientali ficiliquo minus longitudine. Porro (q̄d summū aduersorū est) cum recta & contemptim grassanté in se quendam ense territabundū: exceptuz ipse pugione confodisset: trepidus interim quidā pistillum ex pistrino raptum in ceruicé illi inflixit: quo ictu tenebris ob oculos offusis sensibus quoqꝫ cōturbatus est. ipsa uero uirtus præsto tū illi affuit: q̄ cum fiduciam ei: tū uero robur acreqꝫ opitulādi studium circūsistentibus eū accendit: Lenmæi enim & Ptolemæi & Lennati & qui mœnia cunqꝫ aut superauerant: aut perrūperant/circūstantes eum ueluti uirtutis munimentum erant: charitate amoreqꝫ regis corpora facias animas discrimini obiicientes: haud. n. pro seruādis bonis regibus fortunæ fauore cæteri discrimina subeunt aut etiam morté oppetunt/sed uirtutis amore potius: haud secus atqꝫ apes regi sese suo philtroꝑ ui comites addere: eumqꝫ stipare cernimus. quot9. n. quisqꝫ qui huius rei spectator sui ipse securus fuisset nō hoc dixisset: ingés se fortunæ certamen cū uirtute spectare/in quo barbariæ partes indignissime per fortunam ꝑualerét: græciæ uero supra uires per uirtutez obsisterent. ꝙ si illi ad extremū superiores euaserint: fortūæ nimirū inuidiqꝫ genii nemesisqꝫ opus id fore. Sin hi tandé præualuerint: uirtuté/fortitudiné/charitaté/fidemqꝫ: palmā reportaturas ut q̄ solæ alexandri fuerint. Quippe reliq̄ potétiā & apparatū classes & eq̄tatū & oīo exercitus medio fortuna muro iterseplerat

cæterum barbaros in fugã uersos macedones/subin deq; occidione occisos urbis et excidio sepelierũt alexandri uero nullus iã usus erat/ut qui raptim exportatus telum atq; adeo bellum in præcordiis haberet: uincliq; & claui instar erat sagitta thorace cũ corpore traiecto. Telum aũt ex uulnere cõuellere conãtes ferrum non sequebat̃: penitus. n. insederat in pectoris solidissimis quæ cordi prætendũtur. Sed rursus arũdinem quatenus extabat excindere cunctabantur ueriti ne penitus hos discuneatum intollerabilis cruciatus cieret ac sanguinis multa uis imitus erumperet. quam cunctationem Alexãder cũ uideret ipse primũ conatus qua e thorace prominebat arundinem execare/deficiente deinde manu/ex uulnerisq; tumore torpido pondere grauascente/medicos iussit intrepidos id agere animum integris saucius ipse addẽs/imo uero circũsistentium partim grauiter increpitans flentis & prætermodum condolentis: partim desertores appellans opem ei afferre non sustinentis. interim ipse ad amicos inclamitans/quid(malum)tantopere pro me meticulosi estis? fidem ergo non facio mortez me non timere/siquidem mihi timetis.

Finis.

Impressum Romæ per Iacobum Mazochium Romanæ Academiæ Bibliopolam Anno Salutis. M. D. X. die. xxii. Febr.